

MINISTARSTVO FINANCIJA

KONAČNI PRIJEDLOG
ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

Zagreb, ožujak 2003.

TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

GLAVA I.

Osnovne odredbe

Predmet Zakona

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuje:

1. poslovanje između rezidenata i nerezidenata u stranim sredstvima plaćanja i u kunama;
2. poslovanje između rezidenata u stranim sredstvima plaćanja;
3. jednostrani prijenosi imovine iz Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku koji nemaju obilježja izvršenja posla između rezidenata i nerezidenata.

(2) Poslovanje iz stavka 1. ovoga članka podrazumijeva sklapanje tekućih i kapitalnih poslova te njihovo izvršavanje plaćanjima, naplatom ili prijenosima.

Rezidenti i nerezidenti

Članak 2.

(1) U smislu ovoga Zakona rezidentima se smatraju:

1. pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, osim njihovih podružnica u inozemstvu;
2. podružnice stranih trgovačkih društava i trgovaca pojedinaca upisane u registar koji se vodi kod nadležnog tijela državne vlasti ili uprave u Republici Hrvatskoj;
3. trgovci pojedinci, obrtnici i druge fizičke osobe sa sjedištem odnosno prebivalištem u Republici Hrvatskoj koje samostalnim radom obavljaju gospodarsku djelatnost za koju su registrirane (u nastavku teksta: poduzetnici pojedinci);
4. fizičke osobe s prebivalištem u Republici Hrvatskoj;
5. fizičke osobe koje u Republici Hrvatskoj borave na osnovi važeće dozvole boravka u trajanju najmanje 183 dana;
6. diplomatska, konzularna i druga predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu koja se financiraju iz proračuna te hrvatski državljani zaposleni u tim predstavništvima i članovi njihovih obitelji.

(2) Sve druge osobe koje nisu navedene u stavku 1. ovoga članka smatraju se nerezidentima.

Banka i ovlašteno društvo

Članak 3.

(1) Banka je u smislu ovoga Zakona financijska institucija koja ima odobrenje za rad od Hrvatske narodne banke i odobrenje za obavljanje poslova uređenih ovim Zakonom, a propisanih Zakonom o bankama, banka nerezident koja je na osnovi Zakona o bankama ovlaštena neposredno pružati bankovne usluge na teritoriju Republike Hrvatske te Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

(2) Ovlašteno društvo je ono društvo koje ima odobrenje za rad od Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske i obavlja poslove s vrijednosnim papirima sukladno odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira.

Strana sredstva plaćanja

Članak 4.

(1) Strana sredstva plaćanja, u smislu ovoga Zakona, jesu devize, strana gotovina, čekovi i ostali novčani instrumenti koji glase na stranu valutu i koji su unovčivi u stranoj valuti.

(2) Devize, u smislu ovoga Zakona, jesu novčana potraživanja od inozemstva.

(3) Strana gotovina (novčanice i kovani novac) novčano je potraživanje od središnje banke ili države koja je gotovinu izdala.

(4) Čekovi i ostali novčani instrumenti koji glase na stranu valutu i koji su unovčivi u stranoj valuti novčana su potraživanja od izdavatelja.

Vrijednosni papiri i izvedeni financijski instrumenti

Članak 5.

(1) Vrijednosnim papirima smatraju se vrijednosni papiri sukladno Zakonu o tržištu vrijednosnih papira.

(2) Vrijednosni papiri kojima se trguje na tržištu kapitala, u smislu ovoga Zakona, jesu dionice, obveznice i drugi dužnički vrijednosni papiri izdani u seriji s rokom dospijeca dužim od jedne godine.

(3) Vrijednosni papiri kojima se trguje na tržištu novca, u smislu ovoga Zakona, jesu kratkoročni vrijednosni papiri izdani u seriji s rokom dospijeca do godine dana, kao što su trezorski zapisi, blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, certifikati o depozitima i bankarski

akcepti, te dugoročni dužnički vrijednosni papiri kojima je preostali rok dospijeca do godine dana.

(4) Izvedeni financijski instrumenti, u smislu ovoga Zakona, jesu vrijednosni papiri ili ugovori čija se vrijednost mijenja prema promjenama vrijednosti financijskog instrumenta ili drugog pravnog posla iz kojega su izvedeni.

Domaći i strani vrijednosni papiri

Članak 6.

(1) Domaći vrijednosni papiri, u smislu ovoga Zakona, jesu vrijednosni papiri čiji je izdavatelj rezident te depozitarni zapisi koji su izdani u inozemstvu na temelju domaćeg vrijednosnog papira.

(2) Vrijednosni papiri koji nisu navedeni u stavku 1. ovoga članka smatraju se stranim vrijednosnim papirima.

Kapitalni poslovi

Članak 7.

(1) Kapitalni poslovi, u smislu ovoga Zakona, poslovi su zaključeni između rezidenata i nerezidenata te jednostrani prijenosi imovine radi prijenosa kapitala, a koji nisu tekuća plaćanja i prijenosi iz članka 8. ovoga Zakona.

(2) U kapitalne poslove iz stavka 1. ovoga članka ubrajaju se:

1. izravna ulaganja
2. ulaganja u nekretnine
3. poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala
4. poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu novca
5. poslovi s udjelima u investicijskim fondovima
6. kreditni poslovi
7. depozitni poslovi
8. plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju
9. jednostrani prijenosi imovine
 - a) osobni prijenosi imovine
 - b) fizički prijenosi imovine.

(3) Kapitalni su poslovi i poslovi kojima se otuđuju prava stečena ulaganjem, odnosno vrijednosni papiri iz stavka 2. ovoga članka, repatrijacija sredstava i prijenos ostatka likvidacijske ili stečajne mase.

Tekući poslovi i tekuća plaćanja

Članak 8.

(1) Tekući poslovi su poslovi zaključeni između rezidenata i nerezidenata čija namjera nije prijenos kapitala.

(2) Plaćanja i prijenosi s osnove tekućih poslova uključuju:

1. dospjela plaćanja na osnovi trgovine robom i uslugama s inozemstvom te na osnovi drugih tekućih poslova, uključujući usluge i normalne kratkoročne bankarske i kreditne olakšice;
2. dospjela plaćanja kamata i neto-dohotke od ostalih ulaganja;
3. plaćanja umjerenog iznosa na ime amortizacije zajmova, smanjenje vrijednosti izravnih ulaganja i raspodjelu dobiti na osnovi udjela u vlasništvu;
4. prijenose s osnove radničkih doznaka, mirovina, invalidnina i ostalih socijalnih primanja, poreza i pristojba, međudržavne suradnje, likvidiranih šteta na temelju ugovora o osiguranju, prijenose s osnove dobitaka u igrama na sreću, naknada za koncesije, članarina i kazna (penala) te umjerenih doznaka na ime troškova za uzdržavanje obitelji.

Izravna ulaganja

Članak 9.

(1) Izravna ulaganja, u smislu ovoga Zakona, sva su ulaganja rezidenata u inozemstvu i nerezidenata u Republici Hrvatskoj koja ulagač obavi s namjerom uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa i ostvarivanja znatnog utjecaja na upravljanje pravnom osobom.

(2) Namjera uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa i ostvarivanja znatnog utjecaja na upravljanje pravnom osobom iskazana je u slučajevima:

1. osnivanja ili povećanja temeljnoga kapitala trgovačkog društva u potpunom vlasništvu ulagača, osnivanja podružnice ili stjecanja već postojećega trgovačkog društva u potpuno vlasništvo ulagača ili ulaganja radi obavljanja djelatnosti poduzetnika pojedinca;
2. ulaganja u novo ili već postojeće trgovačko društvo ako ulagač time stječe ukupno 10% ili više udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, odnosno 10% ili više glasačkih prava nakon ispunjenja uvjeta iz stavka 1. ovoga članka;
3. kredita na rok od pet godina ili duže radi uspostavljanja trajnih ekonomskih odnosa, ako krediti imaju obilježja podređenog ili hibridnog potraživanja.

(3) Nakon uspostavljanja izravnog vlasničkog odnosa između rezidenata i nerezidenata u smislu stavaka 1. i 2. ovoga članka, transakcijama izravnih ulaganja smatraju se također:

1. reinvestirana dobit odnosno udio izravnog ulagača u dobiti trgovačkog društva koja se ne raspodjeljuje u obliku dividenda ili drugih oblika raspodjele dobiti;
2. dužničke transakcije između izravnog ulagača i trgovačkog društva u koje je već izvršeno izravno ulaganje. Ovo uključuje dužničke vrijednosne papire, komercijalne kredite, financijske kredite i ostale dužničko-vjerovničke odnose. Izravnim ulaganjem ne smatra se ulaganje financijskih institucija dužničkim transakcijama vezanima uz tekuće

poslovanje, već se izravnim ulaganjem smatraju samo one transakcije motivirane trajnim interesom vezanim uz vlasnički odnos.

(4) Izravnim ulaganjem ne smatra se ulaganje investicijskog fonda, brokerskog društva, mirovinskog fonda, društva za osiguranje, banke i druge osobe kojoj je status institucionalnog ulagača odobrila Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske u skladu s posebnim zakonom niti ulaganje novčanih sredstava radi izdavanja depozitarnih zapisa.

(5) Iznimno se izravnim ulaganjem smatra ulaganje banke u drugu banku ili financijsku instituciju čija je glavna djelatnost pružanje financijskih usluga te ulaganje društva za osiguranje u drugo društvo za osiguranje ako ulaganja ispunjavaju uvjete iz stavka 2. ovoga članka.

Poslovi s vrijednosnim papirima

Članak 10.

(1) Poslovi s vrijednosnim papirima, u smislu ovoga Zakona, poslovi su s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala i tržištu novca te poslovi s udjelima u investicijskim fondovima koji nisu poslovi u smislu ulaganja iz članka 9. ovoga Zakona.

(2) U poslove s vrijednosnim papirima iz stavka 1. ovoga članka ubrajaju se:

1. izdavanje, uvrštenje i prodaja domaćih vrijednosnih papira u inozemstvu;
2. izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj;
3. ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu;
4. ulaganja nerezidenata u vrijednosne papire u Republici Hrvatskoj.

(3) Uvrštenje vrijednosnih papira iz stavka 2. ovoga članka znači početak trgovanja stranim vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj ili domaćim vrijednosnim papirima u inozemstvu na burzi ili uređenom javnom tržištu.

Kreditni poslovi

Članak 11.

(1) Kreditni poslovi, u smislu ovoga Zakona, jesu komercijalni krediti i financijski krediti. U kreditne poslove, u smislu ovoga Zakona, ubrajaju se i jamstva i garancije.

(2) Komercijalni krediti, u smislu ovoga Zakona, odgode su plaćanja, odnosno plaćanja unaprijed robe i usluga. Komercijalnim kreditom smatra se i financiranje od banke odgode plaćanja i plaćanja unaprijed te poslovi otkupa potraživanja (*factoring* i *forfaiting*) ako osnovni posao, koji je podloga za nastalo potraživanje, ima obilježja komercijalnoga kredita.

(3) Financijski krediti, u smislu ovoga Zakona, svi su krediti osim kredita iz članka 9. stavak 2. točka 3. i iz stavka 2. ovoga članka. U financijske kredite ne ubrajaju se jamstva i garancije.

(4) Kreditni poslovi iz članka 9. stavak 2. točka 3. ovoga Zakona i svi kreditni poslovi iz ovoga članka, osim odgode plaćanja i plaćanja unaprijed do 12 mjeseci na temelju komercijalnog posla, sklapaju se u pisanom obliku. Ugovor o kreditu banka uvijek sklapa u pisanom obliku.

Depozitni poslovi

Članak 12.

(1) Depozitni poslovi iz članka 7. stavak 2. točka 7. ovoga Zakona poslovi su nastali na temelju ugovora o depozitu između nerezidenta i banke te između rezidenta i nerezidentne financijske institucije.

(2) U smislu ovoga Zakona depozitnim poslom smatra se i ugovor o tekućem računu.

Plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju

Članak 13.

Plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju uključuju plaćanja premija i osiguranih svota temeljem ugovora između nerezidentnog društva za osiguranje i rezidenta kao korisnika te rezidentnog društva za osiguranje i nerezidenta kao korisnika.

Jednostrani prijenosi imovine

Članak 14.

(1) Jednostrani prijenosi imovine prijenosi su imovine iz Republike Hrvatske u inozemstvo ili iz inozemstva u Republiku Hrvatsku koji nemaju obilježja izvršenja posla između rezidenta i nerezidenta, a mogu biti osobni i fizički prijenosi imovine.

(2) Osobni prijenosi imovine prijenosi su imovine iz Republike Hrvatske te u Republiku Hrvatsku na osnovi poklona i pomoći, rente, nasljedstva, podmirenja duga useljenika u matičnoj zemlji, prijenosa imovine iseljenika u inozemstvo i dohotka osoba zaposlenih u Republici Hrvatskoj koje nisu rezidenti.

(3) Hrvatska narodna banka može posebnom odlukom propisati ograničenja za prijenose u inozemstvo s osnove poklona i pomoći sukladno dopuštenim iznosima za fizičke prijenose imovine.

(4) Fizički prijenos, u smislu ovoga Zakona, svaki je prijenos gotovine u kunama, strane gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira iz Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku.

Plaćanje i naplata u stranim sredstvima plaćanja

Članak 15.

Plaćanje i naplata u stranim sredstvima plaćanja između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata u Republici Hrvatskoj dopušteni su u slučajevima propisanim zakonom ili odlukom Hrvatske narodne banke.

Devizni računi i devizni štedni ulogi rezidenata

Članak 16.

(1) Rezidenti mogu držati devize na deviznim računima ili kao devizne štedne uloge u bankama u Republici Hrvatskoj. Hrvatska narodna banka propisuje uvjete i način otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga.

(2) Pri otvaranju deviznih računa i deviznih štednih uloga banka je obvezna utvrditi identitet rezidenta.

(3) Podatke o vlasnicima deviznih računa i deviznih štednih uloga iz stavka 1. ovoga članka banka je obvezna čuvati pet godina od zatvaranja računa.

(4) Visina, način obračuna i plaćanja kamata te valuta u kojoj se plaćaju kamate i glavnica utvrđuju se ugovorom između banke i rezidenta.

Krediti u stranim sredstvima plaćanja između rezidenata

Članak 17.

(1) Kredite u stranim sredstvima plaćanja mogu rezidentima odobravati banke. Odobreni kredit može se otplaćivati u stranoj valuti.

(2) Ostali rezidenti ne smiju međusobno odobravati kredite u stranim sredstvima plaćanja.

Poslovi s izvedenim financijskim instrumentima

Članak 18.

(1) Na poslove s izvedenim financijskim instrumentima primjenjuju se odredbe ovoga Zakona koje se odnose na poslove koji su podloga za poslove s izvedenim financijskim instrumentima.

(2) Hrvatska narodna banka može propisati uvjete za obavljanje poslova s izvedenim financijskim instrumentima u inozemstvu.

(3) Odredba stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na banke, brokere, investicijske fondove, društva za osiguranje, mirovinske fondove i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima.

GLAVA II.

Kapitalni poslovi

II. 1. Izravna ulaganja

Izravna ulaganja nerezidenata i rezidenata

Članak 19.

(1) Izravna su ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj slobodna, ako posebnim zakonima nije drugačije određeno.

(2) Izravna su ulaganja rezidenata u inozemstvu slobodna.

Zaštita izravnih ulaganja

Članak 20.

(1) Prijenos u inozemstvo dobiti koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem slobodan je pod uvjetom da je u Republici Hrvatskoj podmiren porez na dobit na iznos koji se prenosi u inozemstvo.

(2) Prijenos u inozemstvo ostatka likvidacijske ili stečajne mase slobodan je pod uvjetom da su u Republici Hrvatskoj podmirene sve porezne i druge zakonom propisane obveze iz tog posla.

II. 2. Ulaganja u nekretnine

Članak 21.

Rezident može doznačiti sredstva u inozemstvo radi stjecanja vlasništva nad nekretninama u inozemstvu ako je podmirio zakonom propisane obveze.

II. 3. Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala

Ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu

Članak 22.

(1) Rezidenti koji imaju status pravne osobe upisuju, uplaćuju odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu preko ovlaštenog društva ili preko sudionika na inozemnoj burzi i uređenom javnom tržištu.

(2) Rezidenti fizičke osobe i poduzetnici pojedinci upisuju, uplaćuju odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu samo preko ovlaštenog društva.

(3) Rezidenti koji nisu navedeni u stavku 5. ovoga članka mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire koje izdaju države članice OECD-a i međunarodne financijske institucije te domaće vrijednosne papire. Za druge vrijednosne papire koje rezidenti iz ovoga stavka mogu kupovati, Hrvatska narodna banka može odrediti rejting i zemlju izdavatelja te burzu i uređeno javno tržište na kojoj kotiraju.

(4) Način i uvjete obavljanja poslova iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka propisuje Hrvatska narodna banka.

(5) Banke, investicijski fondovi, društva za osiguranje, mirovinski fondovi i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire u skladu s tim zakonima.

Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj

Članak 23.

(1) Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj dopušteni su ako je to u skladu s propisima koji uređuju poslovanje s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj.

(2) Ministar financija može propisati uvjete za izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj.

Ulaganje nerezidenata u vrijednosne papire u Republici Hrvatskoj

Članak 24.

(1) Nerezidenti mogu upisivati, uplaćivati odnosno kupovati i prodavati vrijednosne papire u Republici Hrvatskoj u skladu s propisima koji uređuju poslovanje s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj.

(2) Hrvatska narodna banka može posebnom odlukom propisati obvezu otvaranja i vođenja nerezidentnih skrbničkih i novčanih računa u bankama radi plaćanja i naplata pri prodaji vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

(3) Odlukom iz stavka 2. ovoga članka može se pravo stjecanja vrijednosnog papira za nerezidenta uvjetovati sklapanjem ugovora o vođenju skrbničkog računa u kojem se nerezident obvezuje da stečene vrijednosne papire neće otuđiti niti dati u zalog rezidentu u roku jedne godine od upisa prava vlasništva te da pristaje da banka skrbnik u knjizi dioničara, knjizi vlasnika obveznica ili drugoj knjizi koju vodi izdavatelj vrijednosnih papira ili središnja depozitarna agencija ishodi upis zabrane prava raspolaganja, pri čemu nerezident zadržava svoja prava na isplatu dividende ili kamata.

II. 4. Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu novca

Članak 25.

(1) Hrvatska narodna banka može propisati najniži rejting koji mora imati izdavatelj stranih kratkoročnih vrijednosnih papira, ako ih na tržištu novca u inozemstvu stječu rezidenti. Rezidenti mogu u inozemstvu slobodno kupovati domaće vrijednosne papire.

(2) Banke, investicijski fondovi, društva za osiguranje, mirovinski fondovi i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire u skladu s tim zakonima.

(3) Hrvatska narodna banka može propisati najniži rejting koji strani izdavatelj mora imati za izdavanje kratkoročnih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

(4) Nerezidentima je zabranjeno kupovati blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija.

Za ostale kratkoročne vrijednosne papire Hrvatska narodna banka može propisati ograničenja glede stjecanja i njihova otuđenja prije dospelosti.

Provjera uvjeta za izdavanje i uvrštenje stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj

Članak 26.

(1) Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske u postupku će odobrenja prospekta provjeriti ispunjava li strani izdavatelj uvjete za izdavanje stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj propisane ovim Zakonom te podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija.

(2) Burze i uređena javna tržišta, pri uvrštenju stranih vrijednosnih papira u kotaciju na burzama i uređenim javnim tržištima, dužni su provjeriti ispunjavaju li vrijednosni papiri stranih izdavatelja uvjete propisane ovim Zakonom te podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke.

II. 5. Poslovi s udjelima u investicijskim fondovima

Članak 27.

(1) Za poslove s udjelima u investicijskim fondovima na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o obavljanju poslova s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, ako zakonom koji uređuje poslovanje investicijskih fondova nije drugačije određeno.

(2) Hrvatska narodna banka može društvima za upravljanje investicijskim fondovima i ovlaštenim društvima zabraniti prodaju nerezidentima udjela odnosno dionica u onim investicijskim fondovima koji, prema statutu fonda, u svom portfelju smiju držati više od 50% blagajničkih i/ili trezorskih zapisa.

II. 6. Kreditni poslovi

Članak 28.

(1) Banke mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime a za tuđi račun te u tuđe ime i za tuđi račun.

(2) Rezidenti koji imaju status pravne osobe ili poduzetnika pojedinca, prema ovome Zakonu, mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun te u svoje ime a za tuđi račun.

(3) Ostali rezidenti mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun.

(4) Rezidenti su obvezni sredstva financijskih kredita iz inozemstva prenijeti na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili na račun otvoren u inozemstvu sukladno članku 29. ovoga Zakona. Iznimno, rezidenti mogu koristiti financijske kredite iz inozemstva preko banaka u inozemstvu ako je ugovorom o kreditu ugovoreno plaćanje robe i usluga izravno dobavljaču ili izvršitelju usluga ili ako se financijskim kreditom otplaćuje prije zaključen kredit u inozemstvu (refinanciranje).

(5) Rezidenti su obvezni pri odobravanju kredita te izdavanju garancija i jamstava u korist nerezidenata pribaviti one instrumente osiguranja naplate kojima se postiže sigurnost kreditnog posla, garancije koja se izdaje odnosno jamstva.

(6) Zabranjeno je odobravanje nerezidentima financijskih kredita s rokom dospelja kraćim od jedne godine.

Zabrana se ne odnosi na banke, na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima u sklopu izravnih vlasničkih ulaganja te na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima s kojima su u srodstvu (bračni drug, roditelji, djeca, braća, sestre).

II. 7. Depozitni poslovi

Depozitni poslovi rezidenata

Članak 29.

Hrvatska narodna banka određuje uvjete pod kojima rezidenti, osim banaka, mogu otvoriti račun i držati sredstva na računu u inozemstvu.

Depozitni poslovi nerezidenata

Članak 30.

- (1) Nerezidenti mogu otvoriti u banci račun u stranoj valuti i u kunama.
- (2) Banka je obvezna pri otvaranju računa utvrditi identitet nerezidenta.
- (3) Podatke o vlasnicima računa iz stavka 1. ovoga članka banka mora čuvati pet godina od zatvaranja računa.
- (4) Hrvatska narodna banka propisuje uvjete i način otvaranja i vođenja računa.
- (5) Hrvatska narodna banka može propisati mjesečni iznos do kojega se gotovina u kunama i strana gotovina može slobodno podizati odnosno polagati s računa ili na račune nerezidenata koji nisu fizičke osobe te može odrediti uvjete izdavanja odobrenja za iznose veće od propisanih.

II. 8. Plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju

Članak 31.

Plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju slobodna su ako je ugovor sklopljen u skladu s propisima koji uređuju osiguranje.

GLAVA III.

Plaćanja, naplate i prijenosi

III. 1. Opće odredbe

Platni promet s inozemstvom

Članak 32.

- (1) Platni promet s inozemstvom obavljaju banke koje imaju odobrenje Hrvatske narodne banke i Hrvatska banka za obnovu i razvitak.
- (2) Rezidenti obavljaju platni promet s inozemstvom preko banaka.
- (3) Za Republiku Hrvatsku platni promet s inozemstvom može obavljati i Hrvatska narodna banka.
- (4) Hrvatska narodna banka propisuje uvjete i način obavljanja platnog prometa s inozemstvom.
- (5) Plaćanja i prijenosi navedeni u članku 8. ovoga Zakona su slobodni, osim u slučaju primjene zaštitnih mjera sukladno članku 47. ovoga Zakona.

Rokovi za izvršenje naloga u platnom prometu s inozemstvom

Članak 33.

- (1) Banka je dužna ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo, ako nalogodavac ima dovoljno sredstva na računu, izvršiti s valutom izvršenja plaćanja u inozemstvu najkasnije tri radna dana od dana primitka naloga, osim ako nalogodavac nije odredio kasniju valutu izvršenja plaćanja u inozemstvu.
- (2) Banka je dužna najkasnije sljedećeg radnog dana od dana obavijesti o primitku sredstava na računu u inozemstvu ili u drugoj banci u zemlji obavijestiti svoga klijenta, korisnika naplate, o priljevu iz inozemstva ili prenijeti sredstva drugoj banci u zemlji u kojoj korisnik naplate ima otvoren račun.
- (3) Banka je dužna najkasnije sljedećeg radnog dana od dana primitka ispravnog naloga korisnika naplate rasporediti sredstva u skladu s nalogom.

Plaćanja i naplate u poslovima s nerezidentima u gotovini u kunama, stranoj gotovini, i čekovima

Članak 34.

(1) Rezidenti iz članka 2. stavak 1. točke 1., 2. i 3. mogu izvršiti plaćanje ili primiti naplatu u poslovima s nerezidentima u gotovini u kunama, stranoj gotovini i čekovima, pod uvjetima i na način kako propisuje Hrvatska narodna banka.

(2) Stranu gotovinu i čekove naplaćene prema stavku 1. ovoga članka rezidenti su dužni položiti na račun otvoren u banci ili ih u dogovoru s bankom prodati banci u roku koji propiše Hrvatska narodna banka.

III. 2. Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova

Članak 35.

(1) Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova slobodni su ako je posao sklopljen i prijavljen u skladu s ovim Zakonom te ako su podmirene sve porezne obveze iz toga posla u Republici Hrvatskoj. Iznimno na prijenos dobiti u inozemstvo, koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem primjenjuje se članak 20. stavak 1. ovoga Zakona.

(2) Banka ne smije izvršiti nalog za plaćanje u inozemstvo temeljem isplate dobiti od izravnog ulaganja i temeljem isplate ostatka likvidacijske ili stečajne mase ako bi takvo plaćanje bilo u suprotnosti sa stavkom 1. ovoga članka.

III. 3. Jednostrani prijenosi imovine – fizički prijenosi imovine

Unošenje i iznošenje strane gotovine, gotovine u kunama i čekova

Članak 36.

(1) Strana gotovina i čekovi koji glase na stranu valutu mogu se slobodno unositi u Republiku Hrvatsku, uz obvezu prijavljivanja u smislu članka 40. ovoga Zakona.

(2) Hrvatska narodna banka propisuje iznos do kojega se slobodno može:

1. iznositi strana gotovina,
2. unositi i iznositi gotovina u kunama,
3. unositi i iznositi čekove,

te propisuje uvjete za izdavanje odobrenja za unošenje i iznošenje iznosa većih od dopuštenih.

(3) Banke slobodno, za potrebe obavljanja svoje djelatnosti, iznose stranu gotovinu i čekove koji glase na stranu valutu i iznad iznosa propisanog odlukom Hrvatske narodne banke donesenom temeljem stavka 2. ovoga članka.

Postupak s prijavljenim iznosom gotovine u kunama, strane gotovine i čekova preko dopuštenih iznosa

Članak 37.

- (1) Carinik će putnika koji je prijavio iznošenje većeg iznosa gotovine u kunama, strane gotovine ili čekova nego što je dopušteno uputiti da iznos preko dopuštenog deponira u banci ili, ako je to moguće, u carinarnici.
- (2) Ako putnik iz stavka 1. ovoga članka odbije postupiti po uputi ovlaštenog carinskog djelatnika, smatrat će se da protivno zakonu želi iznijeti gotovinu u kunama, stranu gotovinu ili čekove.
- (3) Gotovina u kunama, strana gotovina ili čekovi iz stavka 1. ovoga članka, deponirani u carinarnici, vratit će se putniku prilikom ili nakon povratka u Republiku Hrvatsku, uz naplatu manipulativnog troška u visini 1% deponiranog iznosa. Pri tome visina troška ne može biti veća od 350 kuna niti manja od 35 kuna, a naplaćuje se u kunama.
- (4) Ako putnik čija je gotovina u kunama ili strana gotovina deponirana u smislu stavka 1. ovoga članka, ili njegov opunomoćenik, ne podigne gotovinu u roku 90 dana od dana deponiranja, smatrat će se da se odrekao gotovine u korist proračuna Republike Hrvatske, na što je bio upozoren u potvrdi o deponiranju koju izdaje carinarnica.

Slanje i prijenos materijaliziranih vrijednosnih papira u inozemstvo ili iz inozemstva

Članak 38.

- (1) Slanje i prijenos materijaliziranih vrijednosnih papira, koji su vlasništvo rezidenta, u inozemstvo ili iz inozemstva može obaviti ovlašteno društvo i skrbnička banka radi:
 1. ostvarivanja prava iz vrijednosnog papira,
 2. prijenosa prava iz vrijednosnog papira na nerezidenta,
 3. čuvanja stranih vrijednosnih papira ili vrijednosnih papira koje je u inozemstvu izdao rezident, ako će ti vrijednosni papiri biti pohranjeni kod osobe koja je u inozemstvu ovlaštena za obavljanje tih poslova.
- (2) Odredba stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se u slučaju privremenog prijenosa i slanja vrijednosnih papira u inozemstvo ili iz inozemstva radi ostvarivanja prava iz vrijednosnih papira, što je potrebno prethodno prijaviti Hrvatskoj narodnoj banci.

Posebna odredba

Članak 39.

Na rezidente koji u inozemstvu borave temeljem važeće radne dozvole u trajanju najmanje 183 dana te na rezidente iz članka 2. stavak 1. točka 5. ne primjenjuju se članak 22. stavci 2. i 3., članak 25. stavak 1., članak 27., članak 28. stavci 4. i 6., članak 29., članak 36. stavak 2. točka 1. i članak 38. stavak 1. ovoga Zakona, koji uređuju prijenos kapitala rezidenata u inozemstvo.

Sprječavanje pranja novca

Članak 40.

(1) Rezidenti i nerezidenti moraju prilikom prelaska državne granice cariniku prijaviti unošenje odnosno iznošenje gotovine u kunama, strane gotovine i čekova u vrijednosti propisanoj zakonom koji uređuje sprječavanje pranja novca.

(2) Obveza iz stavka 1. ovoga članka odnosi se i na predstavnika, odgovornu osobu ili opunomoćenika koji preko državne granice za pravnu osobu prenose gotovinu u kunama, stranu gotovinu i čekove.

Simulirani ugovori

Članak 41.

Rezident ne smije platiti neistinitu tražbinu ili izdati nalog za plaćanje nerezidentu na temelju simuliranog ugovora ili lažne fakture, odnosno sklopiti ugovor u kojemu nije navedena stvarna cijena.

GLAVA IV.

Tržište i tečaj strane valute

Tržište stranih sredstava plaćanja

Članak 42.

- (1) Tržište stranih sredstava plaćanja, u smislu ovoga Zakona, obuhvaća sve poslove kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja.
- (2) Banke ugovaraju poslove kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja u svoje ime i za svoj račun te u svoje ime a za tuđi račun, a druge osobe u svoje ime i za svoj račun.
- (3) Rezidenti i nerezidenti obavljaju kupoprodaju stranih sredstava plaćanja u bankama. Ministarstvo financija obavlja kupoprodaju stranih sredstava plaćanja i u Hrvatskoj narodnoj banci.
- (4) Rezidenti iz članka 2. stavak 1. točke 4. i 5. te fizičke osobe nerezidenti mogu kupoprodaju stranih sredstava plaćanja obavljati i kod ovlaštenih mjenjača.
- (5) Rezidenti i nerezidenti koji nisu navedeni u stavku 4. ovoga članka ne smiju kupoprodaju stranih sredstava plaćanja obavljati kod ovlaštenih mjenjača.

Promptna i terminska kupoprodaja stranih sredstava plaćanja

Članak 43.

- (1) Sudionici tržišta stranih sredstava plaćanja mogu kupovati odnosno prodavati devize promptno i terminski (na rok).
- (2) Terminska kupnja odnosno prodaja deviza, u smislu ovoga Zakona, jest kupnja odnosno prodaja kod koje je rok za izvršenje obveze duži od dva radna dana od sklapanja ugovora.

Formiranje tečaja

Članak 44.

Tečaj strane valute prema kuni slobodno se formira na tržištu stranih sredstava plaćanja na temelju ponude i potražnje.

Objavljivanje i primjena srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke

Članak 45.

- (1) Hrvatska narodna banka svakoga radnog dana na temelju ostvarenog prometa i tečajeve stranih valuta na tržištu stranih sredstava plaćanja utvrđuje vrijednost kune prema drugim valutama. Tako utvrđeni tečaj Hrvatska narodna banka dužna je javno objaviti.
- (2) Hrvatska narodna banka propisuje način i rokove u kojima su banke i ovlašteni mjenjači dužni dostavljati podatke o prometu na tržištu stranih sredstava plaćanja.
- (3) Srednji tečaj Hrvatske narodne banke za strana sredstva plaćanja koristi se za iskazivanje potraživanja i obveza prema inozemstvu te za potrebe statistike.
- (4) Pri obračunu uvoznih i izvoznih davanja strana valuta preračunava se u kune po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke koji je vrijedio prethodnog radnog dana u tjednu, a koji prethodi tjednu u kojem se utvrđuje iznos uvoznih i izvoznih davanja, ako ministar financija ne odredi drugačije.

Ovlašteni mjenjači

Članak 46.

- (1) Mjenjački poslovi su poslovi kupnje i prodaje strane gotovine te poslovi otkupa čekova koji glase na stranu valutu i u njima su unovčivi.
- (2) Mjenjačko poslovanje mogu obavljati rezidenti sa statusom pravne osobe i poduzetnici pojedinci koji u svom radu koriste zaštićeni računalni program za obavljanje mjenjačkih poslova, koji imaju ugovor s bankom te koji su registrirani za obavljanje mjenjačkih poslova (ovlašteni mjenjači).
- (3) Hrvatska narodna banka propisuje uvjete i način obavljanja mjenjačkih poslova.

GLAVA V.

Zaštitne odredbe

Preduvjeti za poduzimanje zaštitnih mjera

Članak 47.

- (1) Ako kretanje kapitala prouzroči ili prijeti da će prouzročiti ozbiljne poteškoće pri provođenju monetarne ili devizne politike, Hrvatska narodna banka može posebnom odlukom propisati zaštitne mjere.
- (2) Zaštitne mjere može provesti Hrvatska narodna banka ili Vlada Republike Hrvatske ako su one potrebne radi izvršenja sankcija Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih organizacija kojih je Republika Hrvatska članica.
- (3) Zaštitne mjere iz stavka 1. ovoga članka mogu se odrediti za razdoblje do šest mjeseci.
- (4) Hrvatska narodna banka može iznimno produžiti rok iz stavka 3. ovoga članka uz suglasnost Hrvatskoga sabora.
- (5) O zaštitnim mjerama, prije njihove primjene, moraju biti obaviještene Vlada Republike Hrvatske i Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske.

Zaštitne mjere

Članak 48.

Zaštitne mjere Hrvatske narodne banke iz članka 47. ovoga Zakona mogu sadržavati:

1. ograničenje rezidentima da raspolažu sredstvima na računima u inozemstvu ili na deviznim računima u Republici Hrvatskoj;
2. obvezu banaka da Hrvatskoj narodnoj banci prodaju devize na osnovi mjenjačkih poslova banaka i ovlaštenih mjenjača;
3. ograničenje obavljanja kreditnih poslova između rezidenata i nerezidenata;
4. ograničenje obavljanja plaćanja i naplata na osnovi obveza i potraživanja u poslovima s inozemstvom;
5. ograničenje prijenosa vrijednosnih papira, strane gotovine i zlata u Republiku Hrvatsku i iz Republike Hrvatske;
6. ograničenje obavljanja transakcija vrijednosnim papirima i zlatom između rezidenata i nerezidenata;
7. ograničenje davanja garancija ili jamstava, zaloga ili drugih osiguranja za račun nerezidenata.

GLAVA VI.

Poslovne knjige i izvješćivanje

VI. 1. Opće odredbe o izvješćivanju o poslovima s inozemstvom

Obveza izvješćivanja

Članak 49.

- (1) Rezidenti koji su dužni izvješćivati, izvješćuju Hrvatsku narodnu banku neposredno ili posredno preko banaka, ovlaštenih društava, središnje depozitarne agencije i carinskih tijela.
- (2) Rezidenti koji su dužni izvješćivati, moraju Hrvatskoj narodnoj banci odnosno Ministarstvu financija – Deviznom inspektoratu i Carinskoj upravi omogućiti uvid u poslovne knjige i drugu poslovnu dokumentaciju u svrhu provjere podataka.
- (3) Hrvatska narodna banka propisuje pobliže uvjete odnosno sadržaj, način i postupak izvješćivanja.
- (4) Hrvatska narodna banka izrađuje projekciju platne bilance Republike Hrvatske.
- (5) Radi praćenja ostvarenja projekcije platne bilance Republike Hrvatske, rezidenti su dužni dostavljati Hrvatskoj narodnoj banci podatke o poslovima i transakcijama s inozemstvom na način i u rokovima koje ona utvrdi posebnom odlukom.

VI. 2. Nadzorna knjiga

Članak 50.

- (1) Banke su dužne voditi nadzornu knjigu o plaćanju i naplati u poslovima iz područja tekućih transakcija s inozemstvom kada te poslove obavljaju u svoje ime i za svoj račun.
- (2) Drugi rezidenti iz članka 2. stavak 1. točke 1., 2. i 3. dužni su voditi nadzornu knjigu o plaćanju i naplati u poslovima iz područja tekućih i kapitalnih transakcija s inozemstvom, neovisno o tome trebaju li podatke koji se u nju unose upisivati u druge knjige i evidencije koje su obvezni voditi prema drugim propisima.
- (3) Nadzorna knjiga mora biti dostupna deviznoj kontroli odmah, a najkasnije sljedeći radni dan.
- (4) Ministar financija propisuje način vođenja i sadržaj nadzornih knjiga.

VI. 3. Izvješćivanje o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima

Članak 51.

(1) Rezidenti su dužni u roku 30 dana nakon obavljenog izravnog ili drugog vlasničkog ulaganja u inozemstvo, odnosno nakon obavljenog izravnog ili drugog vlasničkog ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj, prijaviti ulaganje i kasnije promjene ulaganja Hrvatskoj narodnoj banci.

(2) Hrvatska narodna banka propisuje način prijavljivanja i prikupljanja podataka o izravnim i drugim vlasničkim ulaganjima.

VI. 4. Izvješćivanje o poslovima s vrijednosnim papirima

Članak 52.

(1) Ovlašteno društvo i banka skrbnik moraju izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o svim poslovima rezidenata s vrijednosnim papirima u inozemstvu i o svim poslovima nerezidenata s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj.

(2) Rezidenti izdavatelji dužničkih vrijednosnih papira obvezni su izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o izdavanju i prodaji tih vrijednosnih papira u inozemstvu.

VI. 5. Izvješćivanje o kreditnim poslovima

Članak 53.

(1) Rezidenti moraju izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o kreditnim poslovima s nerezidentima na način i u rokovima koje određuje Hrvatska narodna banka.

(2) Za potrebe izvješćivanja Hrvatska narodna banka može odrediti da se u kreditne poslove ubroje i određeni drugi poslovi između rezidenata i nerezidenata koji su po ekonomskoj svrsi jednaki svrsi kreditnog posla.

VI. 6. Izvješćivanje o depozitnim poslovima

Članak 54.

Rezidenti su obvezni Hrvatskoj narodnoj banci dostavljati izvješća o prometu i stanju sredstava na svojim računima u inozemstvu, te na računima svojih podružnica u inozemstvu, na način i u rokovima koje Hrvatska narodna banka utvrdi odlukom.

GLAVA VII.

Nadzor

VII. 1. Opće odredbe

Nadzorna tijela

Članak 55.

Nadzor nad poslovanjem u skladu s ovim Zakonom obavljaju Hrvatska narodna banka i Ministarstvo financija – Devizni inspektorat i Carinska uprava (u nastavku teksta: nadzorna tijela).

Razmjena informacija između nadzornih tijela

Članak 56.

(1) Nadzorna tijela moraju međusobno razmjenjivati informacije koje su im potrebne u postupku nadzora te obavještavati o ustanovljenim nepravilnostima, ako su ti nalazi važni za rad drugog nadzornog tijela.

(2) Nadzorna tijela uredit će sadržaj i način međusobnog obavještavanja sporazumom o razmjenjivanju informacija ili drugim aktima.

VII. 2. Stvarna nadležnost

Nadležnost Ministarstva financija – Deviznog inspektorata

Članak 57.

(1) Ministarstvo financija – Devizni inspektorat nadzire primjenu i provedbu ovoga Zakona te poslovanje rezidenata i nerezidenata kada svoju gospodarsku ili drugu djelatnost obavljaju na teritoriju Republike Hrvatske.

(2) Rezidenti i nerezidenti iz stavka 1. ovog članka moraju deviznom inspektoru omogućiti nesmetano obavljanje inspekcijskog nadzora i uvid u poslovanje te mu, na njegov zahtjev, dati na raspolaganje ili poslati svu potrebnu dokumentaciju i podatke i za djelatnost koju rezident obavlja u inozemstvu.

Nadležnost Ministarstva financija – Deviznog inspektorata i Hrvatske narodne banke

Članak 58.

- (1) Ministarstvo financija – Devizni inspektorat i Hrvatska narodna banka nadziru devizno poslovanje banaka, podružnica i predstavništava stranih banaka.
- (2) Ministarstvo financija – Devizni inspektorat nadzire poslovanje ovlaštenih mjenjača.

Nadležnost Ministarstva financija – Carinske uprave

Članak 59.

- (1) Ministarstvo financija – Carinska uprava nadzire vrstu i količinu gotovine u kunama i strane gotovine te vrijednosnih papira koje iz Republike Hrvatske odnosno u Republiku Hrvatsku iznose odnosno unose rezidenti i nerezidenti u putničkom, robnom i poštanskom prometu.
- (2) Ministarstvo financija – Carinska uprava može za nadzor pošiljaka u poštanskom prometu ovlastiti Hrvatsku poštu.

GLAVA VIII.

Kaznene odredbe

VIII. 1. Prekršaji

Članak 60.

(1) Novčanom kaznom od 70.000 do 1.000.000 kuna kaznit će se za prekršaj pravna ili fizička osoba:

1. ako u plaćanjima prema inozemstvu plati neistinitu tražbinu ili banci izda nalog za plaćanje na podlozi simuliranog ugovora ili lažne fakture;
2. ako sklopi ugovor s pravnom ili fizičkom osobom u inozemstvu o uvozu ili izvozu robe ili usluga u kojemu nije navedena stvarna cijena.

(2) Novčanom kaznom od 35.000 do 100.000 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka član uprave, osoba ovlaštena za raspolaganje sredstvima na računu pravne osobe ili druga odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 61.

(1) Novčanom kaznom od 50.000 do 1.000.000 kuna kaznit će se za prekršaj banka ili druga pravna osoba koja pri sklapanju ugovora kojim odobrava kredit, daje garanciju ili jamstvo u korist nerezidenta ne pribavi sredstva osiguranja naplate ili pribavi sredstva osiguranja čija je vrijednost u očitom nerazmjeru s cijenom kredita ili najvišom svotom garancije.

(2) Novčanom kaznom od 20.000 do 100.000 kuna kaznit će se za prekršaj član uprave ili druga odgovorna osoba koja je počinila prekršaj iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Ako je ugovor iz stavka 1. ovoga članka sklopljen s nerezidentom od koga se, zbog njegove kreditne sposobnosti, može sa sigurnošću očekivati da će kredit vratiti na vrijeme i u cijelosti, počinitelj se može blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

(4) U slučaju kada je ugovor iz stavka 1. ovoga članka sklopljen s nerezidentom koji je uredno podmirio sva dospjela dugovanja prema banci, počinitelj će se osloboditi kazne.

Članak 62.

(1) Novčanom kaznom od 50.000 do 500.000 kuna kaznit će se za prekršaj pravna ili fizička osoba:

1. ako obavlja mjenjačke poslove bez ugovora s bankom ili u mjenjačkom poslovanju ne koristi zaštićeni računalni program;
2. ako ovlaštenoj osobi Deviznog inspektorata ne dopusti nadzor ili je spriječi u obavljanju službene radnje.

(2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je počinila prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 kuna.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka prekršajno tijelo može, uz novčanu kaznu, izreći i zaštitnu mjeru zabrane obavljanja mjenjačkih poslova ili druge djelatnosti koja je bila predmet nadzora, u trajanju od tri mjeseca do jedne godine, osim za plaćanja i prijenose iz članka 8. ovoga Zakona.

(4) Strana gotovina i gotovina u kunama koja je predmet prekršaja iz stavka 1. točka 1. ovoga članka oduzet će se rješenjem o prekršaju u korist Proračuna Republike Hrvatske.

Članak 63.

(1) Novčanom kaznom od 15.000 do 200.000 kuna kaznit će se za prekršaj pravna ili fizička osoba:

1. ako u roku 30 dana nakon inicijalnog izravnog ulaganja ili drugog vlasničkog ulaganja ne prijavi ulaganje Hrvatskoj narodnoj banci ili ne prijavi druge podatke propisane odlukom Hrvatske narodne banke, ili to učini na način suprotan propisanom načinu podnošenja prijave;
2. ako doznači sredstva u inozemstvo u svrhu kupnje nekretnina u inozemstvu, a da za to nisu ispunjeni uvjeti propisani ovim Zakonom;
3. ako izvrši plaćanje ili primi naplatu u stranim sredstvima plaćanja u poslovima s rezidentima ili nerezidentima u Republici Hrvatskoj suprotno ovome Zakonu ili odluci Hrvatske narodne banke;
4. ako na tržištu kapitala u inozemstvu kupi vrijednosne papire čiji izdavatelji ne ispunjavaju uvjete propisane Zakonom ili odlukom Hrvatske narodne banke;
5. ako upis, uplatu, kupnju ili prodaju vrijednosnih papira u inozemstvu ne obavi posredovanjem ovlaštenog društva kada je to ovim Zakonom predviđeno;
6. ako na tržištu novca u Republici Hrvatskoj u poslovima s nerezidentima proda blagajničke zapise Hrvatske narodne banke ili trezorske zapise Ministarstva financija, te ako proda ili otkupi prije dospijeca ostale kratkoročne vrijednosne papire kada to prema odluci Hrvatske narodne banke nije dopušteno;
7. ako na tržištu novca u inozemstvu kupi vrijednosne papire koji nemaju ocjenu boniteta propisanu odlukom Hrvatske narodne banke;
8. ako u ime ili za račun druge osobe sklopi ugovor o kreditnom poslu s nerezidentom suprotno odredbama Zakona, ako sredstva financijskog kredita iz inozemstva ne prenese na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili na račun otvoren u inozemstvu sukladno članku 29. ovoga Zakona, ako ne koristi financijski kredit iz inozemstva sukladno ugovoru o kreditu, kada je ugovoreno plaćanje roba i usluga izravno

dobavljaču ili izvršitelju usluga odnosno ukoliko financijskim kreditom ne otplaćuje prije zaključen kredit u inozemstvu;

9. ako pošalje, prenese ili pokuša prenijeti u inozemstvo ili iz inozemstva materijalizirane vrijednosne papire mimo ovlaštenog društva ili skrbničke banke, ili kada to prema odredbama Zakona nije dopušteno;
10. ako nerezidentu odobri financijski kredit s rokom dospeljeća kraćim od jedne godine kada to ovim Zakonom nije dopušteno;
11. ako otvori račun u inozemstvu protivno Zakonu, ili se ne drži obveze sadržane u odobrenju Hrvatske narodne banke;
12. ako Hrvatskoj narodnoj banci ne podnese izvješća o prometu i stanju sredstava na svojim računima u inozemstvu te na računima svojih podružnica u inozemstvu na način i u rokovima koje propiše Hrvatska narodna banka;
13. ako ne obavlja platni promet s inozemstvom u skladu s ovim Zakonom ili propisima Hrvatske narodne banke;
14. ako plaćanja i naplate u poslovima s nerezidentima, u gotovini u kunama te stranoj gotovini i čekovima, obavlja na način suprotan uvjetima i načinu koje propiše Hrvatska narodna banka, te ako stranu gotovinu i čekove u propisanom roku ne položi na račun u banci ili je ne proda banci;
15. ako se pri obavljanju poslova s izvedenim financijskim instrumentima u inozemstvu ne pridržava uvjeta propisanih odlukom Hrvatske narodne banke;
16. ako ne poštuje uvjete i način obavljanja mjenjačkih poslova kako to propisuje Hrvatska narodna banka;
17. ako kupi, proda, dade ili uzme u zajam stranu gotovinu, te ako posreduje u kupnji, prodaji ili pozajmljivanju strane gotovine suprotno ovome Zakonu;
18. ako Hrvatskoj narodnoj banci ne podnese u propisanom roku potrebna izvješća o poslovima s inozemstvom ili o djelatnosti koju obavlja u inozemstvu, ili to učini na način suprotan propisanom načinu podnošenja izvješća, ako ne dade zatraženu dokumentaciju Deviznom inspektoratu, odnosno ako ne vodi na propisani način poslovne knjige o tom poslovanju;
19. ako ne poštuje mjere za zaštitu monetarnog ili deviznog sustava što ih propiše Hrvatska narodna banka.

(2) Novčanom kaznom od 3.000 do 20.000 kuna kaznit će za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

(3) U teškim slučajevima prekršaja iz stavka 1. ovoga članka, ako vrijednost predmeta prekršaja prelazi 100.000 kuna, ili je prekršaj učinjen u povratu ili je učinjen na osobito opasan način, pravna ili fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 30.000 do 400.000 kuna.

(4) Strana gotovina i gotovina u kunama koja je predmet prekršaja iz stavka 1. ovoga članka, ili strana gotovina i gotovina u kunama koja je bila predmet platnog prometa koji je rezultat prekršaja, oduzet će se u prekršajnom postupku rješenjem o prekršaju.

(5) Iznimno, u lakšim slučajevima prekršaja propisanim ovim Zakonom, u kojima postoje posebno olakotne okolnosti, prekršajno tijelo može odlučiti da se strana gotovina i gotovina u kunama iz stavka 1. ovoga članka ne oduzme ili da se oduzme samo djelomično.

Članak 64.

(1) Novčanom kaznom od 35.000 do 500.000 kuna kaznit će se za prekršaj banka:

1. ako se pri sklapanju ugovora o vođenju skrbničkog računa nerezidenta za kupnju vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj ne pridržava uvjeta propisanih odlukom Hrvatske narodne banke;
2. ako sklopi ugovor o uzimanju kredita u inozemstvu za tuđi račun, a odobrenje za njezin rad ne uključuje pružanje usluga u kreditnim poslovima s inozemstvom;
3. ako obavi neku radnju deviznog poslovanja bez odobrenja ili uz prekoračenje ovlasti iz odobrenja za rad dobivenog od Hrvatske narodne banke;
4. ako izvrši nalog komitenta kojim on raspolaže stranim sredstvima plaćanja u zemlji ili inozemstvu, odnosno kunama u inozemstvu, suprotno ovome Zakonu, a znala je ili morala znati da je raspolaganje stranim sredstvima plaćanja ili kunama suprotno ovome Zakonu;
5. ako na račun nerezidenta primi u polog gotovinu u kunama, odnosno stranu gotovinu, kada to prema odredbama ovoga Zakona nije dopušteno, odnosno ako omogući podizanje gotovine u kunama i strane gotovine s računa nerezidenta protivno ovome Zakonu;
6. ako u Zakonom propisanom ili određenom roku ne izvrši ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo, ako ne obavijesti korisnika naplate o priljevu iz inozemstva u propisanom roku, ako ne prenese primljena sredstva drugoj banci u zemlji u kojoj korisnik naplate ima otvoren račun ili ne rasporedi sredstva u skladu s nalogom korisnika naplate odnosno ne rasporedi sredstva s osnove ispravnog naloga korisnika naplate u za to propisanom roku;
7. ako sklopi ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova s osobom koja ne ispunjava uvjete propisane ovim Zakonom;
8. ako ugovor sklopljen s ovlaštenim mjenjačem ne sadržava obvezne sastojke propisane odlukom Hrvatske narodne banke;
9. ako Hrvatskoj narodnoj banci, kada je to ovim Zakonom predviđeno, ne podnese izvješće ili ako Deviznom inspektoratu ne dade podatke u roku ili na propisani način;
10. ako obavlja platni promet s inozemstvom ili vodi devizne račune suprotno propisima Hrvatske narodne banke;

11. ako ne utvrdi identitet rezidenta ili nerezidenta pri otvaranju deviznog računa ili deviznog štednog uloga, odnosno nerezidenta pri otvaranju računa u kunama, ili ako podatke o vlasnicima računa ne čuva pet godina od zatvaranja računa.

(2) Novčanom kaznom od 2.000 do 35.000 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka i odgovorna osoba u banci.

Članak 65.

(1) Novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 kuna kaznit će se burza ili uređeno javno tržište vrijednosnih papira ako protivno ovome Zakonu uvrsti u kotaciju dionice stranih dioničkih društava za čiju prodaju na tržištu vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj strani izdavatelj nije ispunio uvjete propisane odlukom ministra financija ili ako uvrsti u kotaciju strane kratkoročne dužničke vrijednosne papire koji nemaju ocjenu boniteta propisanu odlukom Hrvatske narodne banke.

(2) Član uprave ili druga odgovorna osoba koja je počinila prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od najmanje 15.000 kuna.

Članak 66.

(1) Novčanom kaznom od 35.000 do 150.000 kuna kaznit će se ovlašteno društvo ako na tržištu novca u Republici Hrvatskoj izvrši nalog klijenta kojim se nerezidentu omogućava kupnja blagajničkih ili trezorskih zapisa u vlasništvu rezidenata, odnosno kupnja ili prodaja prije dospijeca ostalih kratkoročnih vrijednosnih papira čiji su izdavatelji rezidenti, suprotno odluci Hrvatske narodne banke.

(2) Novčanom kaznom od 15.000 do 35.000 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka i član uprave, broker ili druga odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 67.

(1) Novčanom kaznom od 35.000 do 150.000 kuna kaznit će se društvo za upravljanje investicijskim fondovima ili ovlašteno društvo ako nerezidentu omogući ulaganje u investicijski fond kada to prema odluci Hrvatske narodne banke nije dopušteno.

(2) Novčanom kaznom od 15.000 do 35.000 kuna kaznit će se za prekršaj i član uprave ili druga odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 68.

(1) Novčanom kaznom od 2.000 do 20.000 kuna kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja u putničkom prometu s inozemstvom, protivno ovome Zakonu, iznese ili pokuša iznijeti stranu gotovinu, čekove koji glase na stranu valutu ili gotovinu u kunama preko dopuštenog iznosa, odnosno bez odobrenja Hrvatske narodne banke, ako iznošenje strane gotovine, čekova ili

gotovine u kunama nije prijavila cariniku, te ako unese ili pokuša unijeti kune preko dopuštenog iznosa, odnosno bez odobrenja Hrvatske narodne banke.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj fizička osoba – putnik koji prijavi iznošenje gotovine u kunama ili strane gotovine preko dopuštene visine, ali odbije deponirati iznos koji prelazi dopuštenu visinu.

(3) Strana gotovina, čekovi i gotovina u kunama koji su predmet prekršaja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka oduzet će se rješenjem o prekršaju u korist proračuna Republike Hrvatske.

(4) Strana gotovina, čekovi i gotovina u kunama koji su predmet izvršenja prekršaja mogu se oduzeti i kad nisu vlasništvo počinitelja.

(5) Iznimno, u posebno opravdanim slučajevima, prekršajno tijelo može odlučiti da se strana gotovina, čekovi i gotovina u kunama koji su predmet prekršaja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka ne oduzmu ili da se oduzmu samo djelomično.

Članak 69.

(1) Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 kuna kaznit će se za prekršaj domaća i strana fizička osoba, domaća i strana pravna osoba, predstavnik, odgovorna osoba ili opunomoćenik domaće i strane pravne osobe ako pokuša prenijeti ili prenese preko državne granice bez prijave cariniku gotovinu i čekove u vrijednosti utvrđenoj zakonom kojim se uređuje sprječavanje pranja novca.

(2) Gotovina i čekovi koji su predmet prekršaja iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se rješenjem o prekršaju u korist proračuna Republike Hrvatske.

(3) Gotovina i čekovi koji su predmet izvršenja prekršaja mogu se oduzeti i kad nisu vlasništvo počinitelja.

(4) Iznimno, u posebno opravdanim slučajevima u kojima postoje posebno olakotne okolnosti, prekršajno tijelo može odlučiti da se gotovina i čekovi koji su predmet prekršaja iz stavka 1. ovoga članka ne oduzmu ili da se oduzmu samo djelomično.

Članak 70.

Devizni inspektorat i carinsko tijelo, kada obavljaju deviznu kontrolu, privremeno će, uz potvrdu, oduzeti gotovinu u kunama i stranu gotovinu te dokumentaciju i druge predmete kojima je izvršen prekršaj, koji su rezultat prekršaja ili koji mogu poslužiti kao dokaz u prekršajnom postupku, prema propisima koji vrijede za prekršajni postupak. Gotovinu u kunama i stranu gotovinu odmah će uplatiti na posebne račune Deviznog inspektorata Ministarstva financija.

Članak 71.

Ovlaštene osobe Deviznog inspektorata mogu pravnoj ili fizičkoj osobi privremeno ograničiti ili privremeno zabraniti obavljanje određene djelatnosti i prije započinjanja prekršajnog postupka, pečaćenjem opreme za rad ili poslovnih prostorija, u slučaju osnovane sumnje da je počinjen prekršaj iz članka 62. stavak 1. ovoga Zakona.

Članak 72.

Kad je kao počinitelj određenih djela prekršaja označena fizička osoba, počinitelji tih djela mogu biti građani kao fizičke osobe, trgovci pojedinci, obrtnici i druge fizičke osobe koje samostalnim radom obavljaju djelatnost za koju su registrirane, ako iz obilježja pojedinog djela ili pojedinog propisa ne proizlazi da počiniteljem može biti samo neka od tih osoba.

Članak 73.

(1) Prekršajni postupak za prekršaje predviđene ovim Zakonom ne može se pokrenuti nakon proteka tri godine od dana kada je radnja prekršaja dovršena.

(2) Zastara nastupa u svakom slučaju kada od dana dovršenja radnje prekršaja protekne šest godina.

(3) Na tijek i prekid zastare pokretanja prekršajnog postupka te na zastaru izvršenja prekršajne kazne i zaštitnih mjera primjenjuju se odredbe Zakona o prekršajima.

Članak 74.

(1) Prekršajni postupak u prvom stupnju vodi Devizni inspektorat Republike Hrvatske.

(2) Protiv rješenja Deviznog inspektorata Republike Hrvatske može se podnijeti žalba Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske.

VIII. 2. Kaznena djela

Članak 75.

Tko se nedopušteno bavi kupnjom, prodajom, davanjem ili uzimanjem strane gotovine u zajam, posredovanjem u kupnji, prodaji ili pozajamljivanju strane gotovine, ili se nedopušteno bavi mjenjačkim poslovima bez ugovora s bankom, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom do sto pedeset dnevnih dohodaka.

Članak 76.

Odgovorna osoba koja sklapanjem ugovora, organiziranjem posla ili na drugi način ostvaruje za pravnu osobu kupnju, prodaju ili pozajmljivanje strane gotovine, posredovanje u kupnji, prodaji ili pozajmljivanju strane gotovine protivno ovom Zakonu, ili u pravnoj osobi organizira mjenjačke poslove bez ugovora s bankom, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom do sto pedeset dnevnih dohodaka.

GLAVA IX.

Prijelazne i završne odredbe

Rok za donošenje podzakonskih propisa

Članak 77.

Ministarstvo financija i Hrvatska narodna banka donijet će podzakonske propise na temelju ovoga Zakona najkasnije u roku 90 dana od dana njegova stupanja na snagu.

Rokovi za ukidanje ograničenja određenih kapitalnih poslova

Članak 78.

(1) Protekom četiri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, prestaju važiti članak 18. stavak 2., članak 22. stavci 3. i 4., članak 23. stavak 2., članak 24. stavak 3., članak 25., članak 26., članak 27., članak 28. stavak 6., članak 63. stavak 1. točke 4., 5., 6., 7., 10. i 15., članak 64. stavak 1. točka 1., članak 65., članak 66. i članak 67. ovoga Zakona.

(2) Nakon stjecanja punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji prestaje važiti članak 47. stavak 4.

Zakonski i podzakonski propisi koji prestaju važiti donošenjem ovoga Zakona te podzakonski propisi koji ostaju u primjeni do donošenja novih propisa

Članak 79.

(1) Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaju važiti Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata (Narodne novine, br. 91A/93, 36/98 i 32/01), Zakon o kreditnim poslovima s inozemstvom (Narodne novine, br. 43/96), Uredba o utvrđivanju roka iz članka 3. stavak 1. Zakona o kreditnim poslovima s inozemstvom (Narodne novine, br. 62/01) te podzakonski propisi izdani na temelju tih zakona, osim:

a) podzakonskih propisa donesenih na temelju Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata (Narodne novine, br. 91A/93, 36/98 i 32/01), a to su:

- Odluka o prikupljanju podataka o inozemnim izravnim i portfolio ulaganjima (Narodne novine, br. 4/97)
- Odluka o prikupljanju podataka o međunarodnim transakcijama povezanim s komunikacijskim uslugama (Narodne novine, br. 62/01)
- Odluka o prikupljanju podataka o međunarodnim transakcijama povezanim s osiguranjem (Narodne novine, br. 62/01)
- Odluka o načinu obavljanja mjenjačkih poslova (Narodne novine, br. 44/01)
- Odluka o načinu i rokovima dostavljanja izvješća o kupljenim odnosno prodanim devizama na deviznom tržištu (Narodne novine, br. 57/01)
- Odluka o uvjetima uz koje se može dati odobrenje stranim pravnim osobama za polaganje efektivnog stranog novca na devizne račune (Narodne novine, br. 107/93)
- Odluka o uvjetima pod kojima strane osobe mogu stjecati potraživanja u valuti Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 114/93 i 14/96)
- Odluka o uvjetima uz koje se daje odobrenje da se potraživanje u inozemstvu naplati u efektivnom stranom novcu (Narodne novine, br. 107/93, 116/93, 97/94, 2/95 i 87/01)
- Odluka o uvjetima pod kojima se može odobriti naplata potraživanja iz inozemstva u netransferabilnoj valuti (Narodne novine, br. 115/93)
- Odluka o općim uvjetima za davanje odobrenja domaćoj osobi da drži devize na računu u inozemstvu (Narodne novine, br. 17/02 i 10/03)
- Naredba o vođenju nadzorne knjige svakog sklopljenog vanjskotrgovinskog posla i kreditnog posla s inozemstvom (Narodne novine, br. 112/93)
- Odluka o načinu obavljanja platnog prometa s inozemstvom (Narodne novine, br. 99/93, 97/94, 2/96 i 7/96)
- Odluka o potrebnoj dokumentaciji koju strana pravna osoba treba priložiti banci ovlaštenoj za poslove s inozemstvom kod koje otvara kunski odnosno devizni račun (Narodne novine, br. 38/99)
- Odluka o podizanju efektivnog stranog novca s deviznih računa stranih pravnih osoba (Narodne novine, br. 28/97)
- Odluka o iznošenju i unošenju efektivnih kuna u putničkom prometu s inozemstvom (Narodne novine, br. 44/94 i 88/98)
- Odluka o svoti deviza koju domaće fizičke osobe mogu iznositi iz Republike Hrvatske u putničkom prometu s inozemstvom (Narodne novine, br. 99/93)
- Odluka o uvjetima uz koje domaće fizičke osobe mogu iz Republike Hrvatske iznositi čekove i druge vrijednosne papire koji glase na stranu valutu u putničkom prometu s inozemstvom (Narodne novine, br. 107/93)
- Odluka o uvjetima pod kojima se domaća i strana valuta, čekovi i drugi vrijednosni papiri mogu unositi i iznositi iz Republike Hrvatske u poštanskim i drugim pošiljkama (Narodne novine, br. 99/93, 107/93 i 50/94)
- Odluka o prikupljanju podataka o uslugama u međunarodnom prijevozu (Narodne novine, br. 80/98)
- Uputa o načinu i postupku izrade izvješća o stanju potraživanja iz inozemstva (Narodne novine, br. 53/99), osim točaka V., VI., VIII. i XI. Upute koje prestaju važiti;

b) podzakonskih propisa izdanih na temelju Zakona o kreditnim poslovima s inozemstvom (Narodne novine, br. 43/96), a to su:

- Odluka o registraciji kreditnih poslova s inozemstvom (Narodne novine, br. 132/99)
- Odluka o izmjeni obrazaca KZ2 i KO2 (Narodne novine, br. 147/99)

koji ostaju na snazi do donošenja propisa iz članka 77. ovoga Zakona.

(2) Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaju važiti članak 34., članak 52. i članak 60. stavak 2. Zakona o trgovini (Narodne novine, br. 11/96 i 75/99), te podzakonski propisi doneseni na temelju članka 34. Zakona o trgovini (Odluka o obavljanju kompenzacijskih poslova s inozemstvom, Narodne novine, br. 54/97).

Stupanje na snagu Zakona

Članak 80.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

S obzirom na strateško opredjeljenje za punopravno članstvo u Europskoj uniji, Republika Hrvatska je pred opsežnim poslom prilagođavanja zakonskih propisa kriterijima i praksi Europske unije. Jedan od koraka na tom putu bilo je i okončanje pregovora s Europskom unijom te potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane (u nastavku teksta: Sporazum) dana 29. listopada 2001. godine.

Područje koje zahtijeva temeljite zahvate u zakonskoj regulativi u smjeru konvergencije Europskoj uniji jest i **devizni sustav**, tj. Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata (Narodne novine, br. 91A/93., 36/98. i 32/01. u daljnjem tekstu: važeći Zakon).

Važeći Zakon pisan je u 1992., a donesen 1993. godine, tj. u vrijeme devizne nelikvidnosti, nerazvijenosti deviznog tržišta i deviznih instrumenata, političke i ekonomske neizvjesnosti, ratnih uvjeta, niske gospodarske aktivnosti i sl. Takve okolnosti zahtijevale su restriktivnu deviznu politiku i u skladu s time cilj spomenutog zakona i podzakonske regulative bili su osiguranje neophodne devizne likvidnosti zemlje radi plaćanja robe i usluga u inozemstvo i zaštita interesa hrvatskih banaka.

Promjene u hrvatskom gospodarstvu sredinom 90-ih zahtijevale su liberalniji devizni sustav. Tako već od 1995. godine postoje inicijative i zahtjevi banaka za uvođenje šireg spektra bankarskih usluga na području deviznog poslovanja, kao i zahtjevi domaćih pravnih osoba za daljnju liberalizaciju kako tekućih tako i kapitalnih transakcija. Zahtjevi i prijedlozi pravnih osoba odnose se na daljnju liberalizaciju stjecanja i raspolaganja devizama, produljenje, a kasnije i ukidanje propisanog roka naplate izvezene robe i usluga, devizno kreditiranje u zemlji, mogućnost držanja deviznih sredstava na računima u inozemstvu, portfeljna ulaganja u inozemstvo, korištenje instrumenata zaštite od tržišnih rizika, uvođenje svih oblika namirenja obveza i potraživanja s inozemstvom koji su uobičajeni u međunarodnoj razmjeni. S obzirom na znatno promijenjene okolnosti u cjelokupnom političkom i ekonomskom okruženju te konvertibilnost kune postignutu prema čl. VIII. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda takav restriktivan zakon postao je kočnica razvoju gospodarstva.

Kao rezultat takvih kretanja, a zbog nemogućnosti izrade novog zakona, 10. travnja 2001. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata (Narodne novine br. 32/01) (u nastavku teksta: *Izmjene i dopune Zakona*). Temeljne promjene izvršene u spomenutoj prvoj fazi odnose se na četiri područja, i to:

1. omogućeno je devizno kreditiranje domaćih pravnih osoba za sva plaćanja u inozemstvo i za polaganja na devizne račune;
2. dana je mogućnost kupovanja deviza radi polaganja na devizne račune od strane domaćih pravnih osoba bez navođenja osnove plaćanja;
3. dana je mogućnost konverzije deviza i
4. liberalizirano je izmirenje obveza i potraživanja s inozemstvom putem cesija, asignacija, prijeboja i sl.

Time je u znatnoj mjeri liberalizirano devizno poslovanje u Republici Hrvatskoj, a domaćim gospodarskim subjektima omogućeni su znatno bolji uvjeti poslovanja u odnosu na ranije razdoblje. Na taj način završena je prva faza liberalizacije deviznog sustava Republike Hrvatske.

S potpisivanjem Sporazuma u listopadu 2001. godine Republika Hrvatska je načinila korak k preuzimanju konkretnih obveza radi ispunjenja konačnog cilja, tj. punopravnog članstva u Europskoj uniji. Ratificiranje Sporazuma i njegovo "de iure" stupanje na snagu očekuje se tijekom 2003. godine. Međutim i prije njegovog stupanja na snagu potrebno je učiniti pomake prema konvergenciji s propisima i praksom Europske unije. Ratificiranjem će Sporazum postati pravni akt nadređen nacionalnoj regulativi te je obveza Republike Hrvatske uskladiti svoju regulativu s odredbama Sporazuma.

Potpisivanjem Sporazuma Republika Hrvatska se obvezala na liberalizaciju pojedinih segmenata kapitalnog računa u razdoblju od četiri godine nakon njegova stupanja na snagu. Potpunu liberalizaciju kapitalnih transakcija Republika Hrvatska mora omogućiti najkasnije do postizanja punopravnog članstva u Europskoj uniji.

II. PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM

Za razliku od Izmjena i dopuna Zakona kojima je osnovni i jedini cilj bilo pružanje boljih uvjeta poslovanja gospodarskim subjektima, cilj je Konačnog prijedloga zakona o deviznom poslovanju (u nastavku teksta: Konačni prijedlog zakona) osim toga prilagođavanje propisa i prakse kriterijima Europske unije. Najveći je korak u tom pravcu **liberalizacija kapitalnog računa**.

Liberalizacija će se provesti tako da se usklade zahtjevi gospodarstva za izjednačavanjem uvjeta poslovanja s uvjetima iz međunarodnog okružja, pri čemu se mora voditi računa da se postigne i zadrži makroekonomska stabilnost. S druge strane, sva rješenja nužno je uskladiti sa smjernicama Europske unije kojima se određuje regulatorni okvir liberalizacije kapitalnih transfera te provesti odredbe Sporazuma kojim je Republika Hrvatska preuzela određene obveze.

II.1. Smjernice Europske unije

Novi devizni zakon mora biti u skladu sa smjernicama Europske unije. Liberalizacija kapitalnih transakcija, tj. područje slobodnog protoka kapitala određeno je s nekoliko smjernica Europske unije:

- **88/361/EEC** - smjernica o primjeni članka 67. Sporazuma o osnivanju Europske zajednice (prema kojem se od kandidata zahtijeva "progresivno ukidanje svih ograničenja na području kretanja kapitala koji pripada rezidentima zemalja članica i svake diskriminacije temeljene na nacionalnosti ili boravištu rezidenta");
- 97/5/EC - smjernica o prekograničnim kreditnim transferima;
- 91/308/EEC - smjernica o sprječavanju pranja novca;
- 01/97/EC - smjernica o sprječavanju pranja novca.

Smjernica 88/361/EEC određuje nomenklaturu i klasifikaciju kapitalnih transfera, koje se moramo pridržavati prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona i podzakonske regulative. Kapitalne transakcije su klasificirane kako slijedi:

- I. izravna ulaganja
- II. ulaganja u nekretnine
- III. poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala

- IV. transakcije s udjelima u institucionalnim investitorima
- V. poslovi s vrijednosnim papirima i ostalim instrumentima na novčanom tržištu
- VI. transakcije po tekućim i depozitnim računima kod financijskih institucija
- VII. komercijalni krediti
- VIII. financijski krediti i zajmovi
- IX. jamstva, ostale garancije i založna prava
- X. transferi na temelju ugovora o osiguranju
- XI. osobna kretanja kapitala
- XII. fizičko iznošenje i unošenje financijske imovine (novčane imovine)
- XIII. ostalo.

II.2. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

Sporazumom se Republika Hrvatska obvezala u određenim rokovima liberalizirati pojedine segmente kapitalnog računa.

Danom stupanja Sporazuma na snagu Republika Hrvatska se obvezuje da će:

- osigurati slobodno kretanje sredstava s obzirom na tekuća plaćanja i transfere u skladu s odredbama članka VIII. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda
- osigurati slobodno kretanje kapitala koje se odnosi na izravna strana ulaganja
- osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na potraživanja koja se odnose na komercijalne transakcije
- osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na financijske zajmove i kredite s rokom dospelja duljim od jedne godine
- osigurati društvima kćerima trgovačkih društava sa sjedištem u Europskoj uniji da stječu vlasnička prava nad nekretninama (osim nekih iznimaka poput prirodnih bogatstava, šuma, poljoprivrednog zemljišta, pomorskog dobra i sl.)
- osigurati podružnicama društava sa sjedištem u Europskoj uniji da koriste i unajmljuju nekretnine radi obavljanja svoje djelatnosti
- u razdoblju od četiri godine postupno ujednačavati tretman domaćih osoba i državljana Europske unije u vezi sa stjecanjem nekretnina.

U roku od četiri godine od stupanja na snagu Sporazuma Republika Hrvatska se obvezuje da će:

- osigurati slobodno kretanje kapitala koji se odnosi na portfeljna ulaganja s rokom dospeljeća kraćim od godine dana
- osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na portfeljna ulaganja u vrijednosne papire s rokom dospeljeća duljim od jedne godine
- osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na financijske zajmove i kredite s rokom dospeljeća kraćim od jedne godine
- osigurati slobodno kretanje kapitala kako bi državljanima članica Europske unije omogućila stjecanje nekretnina u Republici Hrvatskoj (osim nekih iznimaka poput pomorskog dobra, poljoprivrednog zemljišta) pod jednakim uvjetima kao i hrvatskim građanima.

U razdoblju nakon četiri godine od stupanja na snagu Sporazuma do pristupanja punopravnom članstvu Republika Hrvatska se obvezuje da će:

- razmotriti u suradnji s Vijećem za stabilizaciju modalitete za proširivanje prava državljana Europske unije glede stjecanja nekretnina i na područja koja su izuzeta od liberalizacije u prve četiri godine
- razmotriti u suradnji s Vijećem za stabilizaciju modalitete za proširivanje prava glede stjecanja nekretnina i na podružnice društava sa sjedištem u Europskoj uniji.

II.3. Kriteriji konvergencije Europske unije

Bitno je naglasiti da kriteriji konvergencije, osim usklađivanja zakonodavstva kroz smjernice Europske unije i Sporazum, sadrže i postizanje određenih gospodarskih uvjeta utvrđenih 1991. godine u Maastrichtu. Temeljni su gospodarski kriteriji konvergencije:

- postizanje stabilnosti cijena pomoću godišnje stope inflacije unutar 1,5% od prosjeka triju najnižih stopa inflacije zemalja članica u razdoblju od jedne godine
- dugoročne kamatne stope ne smiju prelaziti više od 2% od kamatnih stopa triju zemalja s najnižom kamatnom stopom
- javni dug ne smije biti veći od 60% BDP-a ili mora biti u fazi smanjivanja prema 60%
- zadržavanje proračunskog deficita ispod 3% BDP-a.

Osim navedenih gospodarskih kriterija, utvrđeni su i dodatni kriteriji, a tiču se procjene:

- stupnja samostalnosti središnje banke
- stupnja održivosti konvergencije
- stupnja integracije tržišta
- bilance plaćanja po tekućem računu i sl.

III. OBRAZLOŽENJE ODREDBI KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

GLAVA I.

Osnovne odredbe

U glavi I. Konačnog prijedloga zakona navedene su vrste transakcija koje zakon uređuje (čl. 1.), dane su definicije osnovnih pojmova (čl. 2. – 14.) te su navedene ostale osnovne odredbe (čl. 15. – 18.).

Definicije su usklađene sa smjernicama Europske unije, s posebnim zakonima i ostalim propisima kojima se reguliraju pojedina područja kao što su Zakon o tržištu vrijednosnih papira, Zakon o bankama, Zakon o trgovačkim društvima i dr.

Kao ključne naglašavamo odredbe kojima se definira rezidentnost prema kriterijima Europske unije, uvođenje pojmova iz područja poslovanja s vrijednosnim papirima, obuhvaćanje kreditnih poslova s inozemstvom i detaljnu razradu kapitalnih transakcija u skladu sa Smjernicom 88/361/EEC te izostavljanje područja prometa zlata.

1.1. Transakcije koje Konačni prijedlog zakona obuhvaća

OBRAZLOŽENJE ODREDBA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Članak 1. definira predmet Konačnog prijedloga zakona, tj. obuhvaća transakcije i poslove koje Konačni prijedlog zakona uređuje. U odnosu na važeći Zakon odredbe su pojednostavljene.

Dvije su bitne promjene u usporedbi s važećim Zakonom. Jedna je promjena izostavljanje područja prometa zlata, a druga je reguliranje kreditnih poslova s inozemstvom koji su prema dosadašnjem rješenju bili uređeni Zakonom o kreditnim poslovima s inozemstvom.

MOGUĆI EFEKTI

Izostavljanje područja prometa zlata

Za razliku od važećeg Zakona, Konačni prijedlog zakona ne sadrži odredbe koje se odnose na promet zlata. Odredbe koje se odnose na monetarno zlato, regulirane su Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci u dijelu koji se odnosi na upravljanje deviznim pričuvama, dok je uvoz i izvoz zlata koje se upotrebljava za izradu predmeta od zlata ili neku drugu namjenu, tzv.

"nemonetarno zlato", reguliran Zakonom o trgovini i propisima donesenim na temelju tog zakona. Budući da je zlato izgubilo funkciju sredstva plaćanja, a njegov uvoz i izvoz već je reguliran Uredbom o utvrđivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (Narodne novine, br. 78/00.) Vlade Republike Hrvatske, suvišno bi bilo ponavljati iste odredbe, posebno u zakonu koji se odnosi na devizno poslovanje.

Bitna promjena koja proizlazi iz izostavljanja prometa zlata iz Konačnog prijedloga zakona liberalizacija je trgovanja zlatnim polugama u zemlji. Drugim riječima, prema Konačnom prijedlogu zakona zlatne će poluge moći kupovati i prodavati u zemlji ne samo Hrvatska narodna banka već i korisnici zlata.

Uključivanje kreditnih odnosa s inozemstvom

Kreditni poslovi s inozemstvom regulirani su Zakonom o kreditnim poslovima s inozemstvom iz 1996. godine.

Njegovi su dijelovi:

I. OSNOVNE ODREDBE

- definicija kreditnog posla s inozemstvom
- definicija domaće i strane osobe

II. UVJETI I NAČINI SKLAPANJA KREDITNIH POSLOVA S INOZEMSTVOM

- a) za Republiku Hrvatsku
- b) za Vladu Republike Hrvatske
- c) za jedinice lokalne samouprave i uprave i izvanproračunskih fondova
- d) za Hrvatsku narodnu banku
- e) za ovlaštene banke
- f) za domaće pravne i fizičke osobe.

III. REGISTRIRANJE KREDITNIH POSLOVA S INOZEMSTVOM

IV. MJERE ZA OGRANIČAVANJE SKLAPANJA UGOVORA O KREDITNIM POSLOVIMA S INOZEMSTVOM

V. PRIJEVREMENA OTPLATA ILI NAPLATA

VI. KAZNENE ODREDBE

Predlaže se da se kreditni poslovi s inozemstvom reguliraju u sklopu novog deviznog zakona. Naime, prema Smjernici 88/361/EEC kreditni poslovi te jamstva i garancije svrstani su u kapitalne transakcije koje su predmet deviznog zakona.

Pri tome se naglašava da ukidanjem spomenutog posebnog zakona neće nastati pravna praznina u reguliranju kreditnih odnosa s inozemstvom jer je svako od područja obuhvaćenih tim zakonom već pokriveno drugim zakonskim propisima:

- Definiciju statusa ugovornih osoba rezidenta i nerezidenta sadrži Konačni prijedlog zakona.
- Zaduživanje u inozemstvu Republike Hrvatske, regionalne (područne) uprave, izvanproračunskih fondova te trgovačkih društava u većinskom vlasništvu države ugovara se na osnovi Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske ili drugih posebnih zakona.
- Zaduživanje Hrvatske narodne banke u inozemstvu regulirano je Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.
- Zaključivanje kreditnih poslova s inozemstvom definirano je kao bankarski posao u Zakonu o bankama.
- Mogućnost prijevremene otplate reprogramiranih odnosno refinanciranih kredita regulirana je međudržavnim ugovorima.

U Konačnom prijedlogu zakona, u poglavlju definiranja pojmova, dana je definicija kreditnih poslova s inozemstvom koji uključuju komercijalne kredite, financijske kredite te jamstva i garancije. U razradi uvjeta za obavljanje pojedinih kapitalnih transakcija posebno je definiran način sklapanja kreditnih poslova s inozemstvom, te u čije ime i za čiji račun pojedini subjekti u Republici Hrvatskoj mogu sklapati ugovore o kreditnim poslovima s inozemstvom.

Zaštitne mjere radi otklanjanja negativnih utjecaja priljeva odnosno odljeva kapitala na monetarnu i deviznu politiku obuhvaćene su odredbama o zaštitnim mjerama Konačnog prijedloga zakona, dok je u poglavlju "Poslovne knjige i izvješćivanje" propisana obveza izvješćivanja o svim kreditnim poslovima s inozemstvom.

Na temelju svega navedenoga predlaže se ukidanje Zakona o kreditnim poslovima s inozemstvom.

1.2. Definiranje rezidentnosti

Kod definiranja rezidentnosti (čl. 2.) primijenjen je kriterij "ekonomskog interesa" uz iznimku fizičkih osoba kod kojih je primijenjen kriterij "prebivališta". Naime, fizičke osobe koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na temelju radne dozvole ostvaruju svoj ekonomski interes u inozemstvu, svrstane su u rezidente. Pri tome naglašavamo da je prilikom reguliranja transfera kapitala u inozemstvo ova kategorija fizičkih osoba kao i kategorija fizičkih osoba koje borave u Republici Hrvatskoj na osnovi važeće boravišne odnosno radne dozvole u trajanju od najmanje 183 dana, izjednačena s nerezidentima.

U usporedbi s važećim Zakonom, prema kojem status podružnica stranih društava registriranih u Republici Hrvatskoj (u nastavku teksta: podružnice) nije reguliran, Konačnim prijedlogom zakona podružnice su svrstane u rezidente.

Predstavništva stranih društava u Republici Hrvatskoj, čiji status u važećem Zakonu nije reguliran, Konačnim prijedlogom zakona svrstana su u nerezidente s obzirom na to da u Republici Hrvatskoj ne obavljaju komercijalnu djelatnost, ne stječu prihode i ne ostvaruju ekonomski interes.

Iznimka su predstavništva aviokompanija koja zbog specifičnosti svog poslovanja, na temelju Uredbe o uvjetima za osnivanje i rad predstavništva stranih osoba u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, br. 7/97.), imaju status predstavništva usprkos tome što u Republici Hrvatskoj ostvaruju ekonomski interes i obavljaju komercijalnu djelatnost.

1.3. Definicije ključnih pojmova

- Definicije banke i ovlaštenog društva (čl. 3.) usklađene su sa Zakonom o bankama i Zakonom o tržištu vrijednosnih papira.
- U važećem Zakonu "krovni" pojam su "devize" koje obuhvaćaju sva potraživanja prema inozemstvu uključujući i efektivni strani novac. Prema Konačnom prijedlogu zakona (čl. 4.), "krovni" su pojam "strana sredstva plaćanja" koja obuhvaćaju posebno definirane pojmove: devize, gotovinu te čekove i ostale novčane instrumente.
- Definicije vrijednosnih papira (čl. 5.) usklađene su sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Važeći Zakon ne definira dotične pojmove.
- U definiciji domaćeg vrijednosnog papira (čl. 6.) primijenjen je kriterij rezidentnosti izdavatelja uz izuzetak depozitarnih zapisa ("*GDR*") koje, iako su izdani u inozemstvu od strane nerezidenta, također smatramo domaćim vrijednosnim papirima jer su izdani na

temelju domaćeg vrijednosnog papira. Važeći Zakon ne definira "domaći vrijednosni papir".

- Pri utvrđivanju nomenklature kapitalnih poslova (čl. 7.) primijenjena je Smjernica 88/361/EEC. Važeći Zakon ne sadrži razradu kapitalnih poslova.
- Tekuća su plaćanja definirana prema Statutu Međunarodnog monetarnog fonda. U tekuća plaćanja prema Konačnom prijedlogu zakona (čl. 8.) uvrštena su plaćanja umjerenog iznosa na ime amortizacije zajmova, smanjenje vrijednosti izravnih ulaganja i raspodjelu dobiti na osnovi udjela u vlasništvu koja spadaju u kapitalne poslove. Naime, Republika Hrvatska je potpisnica čl. VIII. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda kojim je zabranjeno uvođenje restrikcija na takva plaćanja, a Fond ih je definirao kao tekuća plaćanja.
- Izravna ulaganja (čl. 9.) definirana su u skladu sa smjernicama Europske unije. Desetpostotni udjeli u temeljnom kapitalu granica su ulaganja iznad koje se ulaganje smatra izravnim, jer pretpostavlja trajni ekonomski interes te ulagaču omogućava znatan utjecaj na poslovanje trgovačkog društva, u primjeni je u većini zemalja Europske unije. Važeći Zakon ne definira izravna ulaganja.
- Podjela poslova s vrijednosnim papirima na segmente (čl. 10.) izvršena je u skladu sa Smjernicom 88/361/EEC. Podjela je nužna zbog različitih stupnjeva liberalizacije pojedinih segmenata. Važeći Zakon ne definira poslove s vrijednosnim papirima te su Konačnim prijedlogom zakona stvorene pretpostavke za razvoj poslova s vrijednosnim papirima između rezidenata i nerezidenata.
- U skladu sa Smjernicom 88/361/EEC definirani su pojmovi "kreditni posao", "komercijalni kredit" i "financijski krediti" (čl. 11.). U skladu sa smjernicama u kreditne su poslove svrstani poslovi *factoringa* i *forfaitinga*, dok će se prema Konačnom prijedlogu zakona i jamstva i garancije tretirati kao kreditni poslovi.
- Depozitni su poslovi (čl. 12.) svrstani u kapitalne poslove u skladu sa Smjernicom 88/361/EEC. Važeći je Zakon samo djelomično regulirao ove poslove.
- Plaćanja po osnovi ugovora o osiguranju (čl. 13.) svrstana su u kapitalne poslove u skladu sa Smjernicom 88/361/EEC.
- Jednostrani prijenosi imovine (čl. 14.) posebno su definirani i podijeljeni na dvije skupine, osobne i fizičke prijenose, s obzirom na različit tretman tih dviju skupina pri reguliranju kapitalnih transfera. Važeći Zakon ne definira jednostrane prijenose imovine.

1.4. Osnovne smjernice zakona

- Kao zakonsko sredstvo plaćanja u zemlji utvrđena je kuna, dok se plaćanja i naplate u stranim sredstvima plaćanja mogu obavljati samo ako je to dopušteno zakonom ili podzakonskim aktom Hrvatske narodne banke (čl. 15.).
- Isključivo banke mogu rezidentima odobravati kredite u stranim sredstvima plaćanja (čl. 17.).
- Dozvoljeno je ulagati u izvedene financijske instrumente koji u svojoj podlozi imaju poslove koji se smiju obavljati prema ostalim odredbama zakona (čl. 18.).

GLAVA II.

Kapitalni poslovi

2.1. Izravna ulaganja

POSTOJEĆA REGULATIVA

Važeći Zakon ne regulira izravna ulaganja iako su u praksi postojala.

Izravna ulaganja rezidenata u inozemstvu obavljana su na temelju članka 52. Zakona o trgovini koji obvezuje pravne osobe da osnivanje tvrtke ili podružnice u inozemstvu i ulaganje u inozemnu tvrtku evidentiraju u Ministarstvu gospodarstva, iako ne definira sam pojam izravnih ulaganja. Takvi nepotpuni zakonski propisi uzrokovali su brojne nejasnoće na tom području.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

U Konačnom prijedlogu zakona izravna su ulaganja precizno definirana i razrađena. Takva su ulaganja dopuštena i rezidentima fizičkim osobama što je novina u usporedbi s važećim zakonima.

Izravna su ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj slobodna, ako posebnim zakonima nije drugačije određeno (čl. 19.).

Ulagачima nerezidentima zajamčeno je pravo prijenosa dobiti koju ostvare izravnim ulaganjem, nakon podmirenja porezna na dobit na iznos dobiti koji se prenosi u inozemstvo odnosno prijenos ostatka likvidacijske ili stečajne mase ako su podmirene sve porezne i druge zakonom propisane obveze iz tog posla (čl. 20.).

MOGUĆI EFEKTI

Republika Hrvatska obvezala se Sporazumom da će danom njegova stupanja na snagu u potpunosti liberalizirati izravna ulaganja.

Izravna strana ulaganja podrazumijevaju ostvarivanje trajnog ekonomskog interesa ulagača te u pravilu pridonose razvoju gospodarstva. Izravna strana ulaganja ne generiraju vanjski dug te stoga u pravilu ne uzrokuju dužničku krizu ili poremećaje u platnoj bilanci. Štoviše, Vlada Republike Hrvatske odredila je izravna strana ulaganja kao strateški interes Republike Hrvatske. U 2001. godini izravna strana ulaganja u Republici Hrvatskoj iznosila su približno 1,4 milijarde USD.

Zbog liberalizacije izravnih ulaganja fizičkim osobama u inozemstvu ne očekujemo znatnije odljeve kapitala. To više, što je prema postojećoj regulativi svaka fizička osoba, osnivanjem tvrtke u Republici Hrvatskoj, mogla izvršiti takvo ulaganje.

U 2001. godini ukupan iznos izravnih ulaganja rezidenata u inozemstvu iznosio je približno 118 milijuna USD.

2.2. Ulaganje u nekretnine

POSTOJEĆA REGULATIVA

Hrvatskim je rezidentima prema važećem Zakonu zabranjeno obavljati transfer kapitala u inozemstvo radi stjecanja nekretnina.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Rezidenti će smjeti doznačiti sredstva u inozemstvo radi stjecanja nekretnina ukoliko su podmirili zakonom propisane obveze u Republici Hrvatskoj (čl. 21.).

MOGUĆI EFEKTI

S obzirom na slabu kupovnu moć rezidenata Republike Hrvatske, ne može se očekivati veći odljev sredstava na osnovi kupovanja nekretnina u inozemstvu.

2.3. Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala

2.3.1. Ulaganje rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu

POSTOJEĆA REGULATIVA

Prema važećoj je regulativi transfer kapitala radi portfeljnih ulaganja u inozemstvu zabranjen, osim financijskim institucijama kojima je to dopušteno na temelju posebnih zakona.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Članak 22. regulira ulaganja rezidenata u inozemne vrijednosne papire.

Prava su rezidenata različita ovisno o tome radi li se o financijskim institucijama čije je poslovanje regulirano posebnim zakonima ili o ostalim rezidentima. Financijske institucije smiju ulagati u inozemne vrijednosne papire u skladu s posebnim zakonima, dok su na ostale rezidente primijenjena određena ograničenja.

Ostali rezidenti će moći u inozemstvu bez ograničenja ulagati isključivo u vrijednosne papire koje su izdale države OECD-a, međunarodne financijske institucije (EBRD, Svjetska banka, Europska investicijska banka i dr.), u vrijednosne papire izdavatelja s određenim rejtingom priznate institucije za procjenu rejtinga te u domaće vrijednosne papire. Hrvatska narodna banka će podzakonskim aktom, na temelju članka 22. stavka 4., u početnom razdoblju dugoročni rejting A, po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's, odrediti kao najniži rang za ulaganje u dugoročne vrijednosne papire u inozemstvu. Moguće je ulagati i u vrijednosne papire s ocjenom dugoročnog rejtinga ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara prije navedenoj ocjeni. Osim toga Hrvatska narodna banka imat će mogućnost odrediti i zemlju izdavatelja i burzu na kojoj kotiraju vrijednosni papiri koje rezidenti mogu stjecati u inozemstvu. U zavisnosti od kretanja tokova kapitala, ovo će se ograničenje postupno smanjivati.

MOGUĆI EFEKTI

Ocjenjuje se da nema razloga očekivati velike odljeve kapitala po ovoj osnovi. Tom zaključku pridonose i analize kretanja takvih ulaganja u zemljama koje su prije Republike Hrvatske krenule u proces liberalizacije. Te analize pokazuju da nakon liberalizacije dolazi do smanjenja portfeljnih ulaganja rezidenata u inozemne vrijednosne papire. Razlog je tome niži prinos na kapital u inozemstvu u odnosu na zemlje koje tek obavljaju liberalizaciju.

Osim toga, ograničavajući je faktor odljeva kapitala po ovoj osnovi i podzakonskim aktom utvrđen visoki investicijski rejting izdavatelja vrijednosnog papira u koji se smije ulagati.

Ovakvom je liberalizacijom rezidentima pravnim osobama omogućeno slobodnije upravljanje njihovom aktivom i bolja disperzija rizika, dok je rezidentima fizičkim osobama dana mogućnost ulaganja u kvalitetne strane vrijednosne papire.

Rezidentima fizičkim osobama dopušteno je ulagati u strane vrijednosne papire isključivo preko ovlaštenih društava. Domaćim pravnim osobama, s obzirom na njihov "know how" dopuštena su ulaganja i preko posrednika na burzama vrijednosnih papira.

Podzakonskim aktom utvrđena obveza držanja vrijednosnih papira na skrbničkim računima kod ovlaštenih društava u bankama pridonijet će razvoju ovih poslova te omogućiti kvalitetno statističko praćenje takvih ulaganja.

2.3.2. Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj

POSTOJEĆA REGULATIVA

Važeća devizna regulativa ne regulira izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

Prema važećem Zakonu o tržištu vrijednosnih papira strani vrijednosni papiri mogu kotirati na domaćim burzama što je u koliziji s deviznom regulativom prema kojoj je rezidentima zabranjeno stjecati strane vrijednosne papire. Člankom 23. Konačnog prijedloga zakona spomenuti su zakoni usklađeni.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Svi strani vrijednosni papiri moraju biti izdani u skladu sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Osim toga, na temelju Konačnog prijedloga zakona, nerezidenti koji namjeravaju izdavanjem, uvrštenjem i prodajom vrijednosnih papira prikupljati kapital u Republici Hrvatskoj, morat će to obaviti na način i uz ispunjavanje uvjeta koji mogu biti propisani podzakonskim aktom Ministarstva financija. Podzakonskim aktom ministar financija moći će odrediti da izdavatelji stranih vrijednosnih papira moraju imati ocjenu dugoročnog rejtinga najmanje BBB- po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's ili ocjenu dugoročnog rejtinga ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara navedenoj ocjeni. Nadalje, moći će odrediti da vrijednosni papiri budu nominirani u kunama s rokom dospijeca ne kraćim od jedne godine.

MOGUĆI EFEKTI

Analize kretanja takvih ulaganja u zemljama koje su prije Republike Hrvatske krenule u proces liberalizacije, pokazuju da nakon liberalizacije dolazi do smanjenja portfeljnih ulaganja rezidenata u inozemne vrijednosne papire. Razlog je tome u pravilu niži prinos kapitala u razvijenim zemljama u usporedbi sa zemljama koje tek provode liberalizaciju.

Stoga ne treba očekivati veliki interes nerezidenata za prikupljanje kapitala izdavanjem, uvrštenjem i prodajom vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. Međutim, ako do takvih ulaganja dođe, ona će utjecati na produbljivanje domaćeg tržišta vrijednosnih papira i omogućiti rezidentima kvalitetnija portfeljna ulaganja na domaćim burzama.

Podzakonskim će aktom ministru financija biti dana mogućnost da ne odobri izdanje stranih vrijednosnih papira na domaćem tržištu ako procijeni da to može ugroziti stabilnost deviznog tržišta i tržišta kapitala.

VREMENSKI HORIZONT OGRANIČENJA

Republika Hrvatska obvezala se Sporazumom na potpunu liberalizaciju ovih tokova u roku od četiri godine od njegova stupanja na snagu.

2.3.3. Ulaganje nerezidenata u vrijednosne papire u Republici Hrvatskoj

POSTOJEĆA REGULATIVA

Iako je ovo područje neregulirano, u praksi se ovakve transakcije odvijaju gotovo potpuno slobodno te nerezidenti bez ograničenja stječu domaće vrijednosne papire uključujući i blagajničke i trezorske zapise na sekundarnom novčanom tržištu. Također, u procesu privatizacije nerezidenti su stekli određeni broj dionica domaćih pravnih osoba. U 2000. godini iznos vlasničkih portfeljnih ulaganja u Republici Hrvatskoj iznosio je približno 5,8 milijuna USD.

OBRAZLOŽENJE ODREDBA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Podzakonskim aktom, koji će na temelju članka 24. stavka 2. Konačnog prijedloga zakona donijeti Hrvatska narodna banka, nerezidenti će morati otvoriti nerezidentne skrbničke i novčane račune kod banaka. Nadalje, ulagač nerezident bit će dužan potpisati izjavu kojom jamči da neće, na bilo koji način, otuđiti ili založiti vrijednosni papir, osim nerezidentu, u roku od jedne godine.

Nerezident će takve transakcije smjeti obavljati isključivo preko domaćeg ovlaštenog društva.

MOGUĆI EFEKTI

Analize iskustava drugih zemalja koje su ušle u proces liberalizacije kapitalnog računa, pokazuju da je ovaj segment trgovanja vrijednosnim papirima između rezidenata i nerezidenata najvolatilniji. Naime, rezultati analize pokazuju da nakon liberalizacije gotovo uvijek dolazi do povećanja ulaganja nerezidenata u domaće vrijednosne papire. Razlog tome je veći realni kamatnjak od svjetskog. To pravilo vrijedi za sve vrijednosne papire, a osobito dolazi do izražaja u slučaju dužničkih vrijednosnih papira.

S obzirom na takva kretanja u drugim zemljama, Hrvatska narodna banka će na temelju Konačnog prijedloga zakona (čl. 24.) propisati određena ograničenja za obavljanje navedenih poslova. Ranije navedenim ograničenjima bit će spriječena kratkoročna ulaganja špekulativne naravi, a time i priljevi i odljevi kapitala.

Obvezom držanja skrbničkih i novčanih računa kod banaka omogućen je Hrvatskoj narodnoj banci nadzor nad ovim transakcijama.

VREMENSKI HORIZONT OGRANIČENJA

Republika Hrvatska obvezala se Sporazumom na potpunu liberalizaciju ovih tokova u roku četiri godine od njegova stupanja na snagu.

2.4. Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu novca

POSTOJEĆA REGULATIVA

Iako je prema postojećoj regulativi ulaganje nerezidenata u domaće kratkoročne vrijednosne papire neregulirano, u praksi je takvih ulaganja bilo. To je osobito dolazilo do izražaja u vrijeme kada su kamatne stope u Republici Hrvatskoj bile znatno veće od onih u razvijenim zemljama. Najbolji je primjer takvih ulaganja bilo ulaganje u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke na sekundarnom tržištu na kojima su nerezidenti ostvarivali visoke prinose, pojačavali trend neželjene aprecijacije i time Hrvatskoj narodnoj banci povećavali trošak sterilizacije kuna.

Ulaganje rezidenata u kratkoročne vrijednosne papire u inozemstvu prema postojećoj je regulativi zabranjeno. Iznimno, takva su ulaganja mogle obavljati financijske institucije kojima je to dopušteno posebnim zakonima.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Člankom 25. Konačnog prijedloga zakona utvrđeno je da nerezidenti ne smiju ulagati u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija.

S obzirom na kratkoročni karakter transakcija s vrijednosnim papirima na tržištu novca, Hrvatska narodna banka će na temelju članka 25. Konačnog prijedloga Zakona donijeti podzakonske akte kojima se reguliraju ove transakcije.

Nerezidenti smiju ulagati u ostale kratkoročne vrijednosne papire s preostalim rokom dospijeca od šest i više mjeseci pod uvjetom da ih na bilo koji način ne otuđe do dospijeca. Ovakve restrikcije u prijelaznom razdoblju nužno je zadržati da ne bi došlo do neželjenih implikacija na destabilizaciju tečaja kune.

Isto tako, u prijelaznom razdoblju nema osnove da se dopusti nerezidentima bez ograničenja izdavanje, uvrštenje i prodaja kratkoročnih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. Naime, takva izdanja mogla bi dovesti do kratkoročnih odljeva kapitala što bi se moglo negativno odraziti na deviznu likvidnost. Stoga će podzakonskim aktom biti određeno da u početnom razdoblju ocjena kratkoročnog investicijskog rejtinga potencijalnih izdavatelja kratkoročnih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj mora biti najmanje A2 po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's ili druga ocjena ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara navedenoj ocjeni. Osim toga vrijednosni papiri morat će biti nominirani u kunama.

Iz istog razloga nema osnove da se odmah liberalizira stjecanje kratkoročnih stranih vrijednosnih papira u inozemstvu. Podzakonskim aktom bit će određeno da u početnom razdoblju ocjena kratkoročnog investicijskog rejtinga izdavatelja stranih vrijednosnog papira mora biti najmanje A1 po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's ili druga ocjena ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara navedenoj ocjeni. Iznimno, rezidenti će u inozemstvu slobodno kupovati domaće vrijednosne papire.

Izdavanje, uvrštenje i prodaja kratkoročnih vrijednosnih papira od strane rezidenata u inozemstvu ostat će slobodni uz obvezu izvješćivanja o takvim izdanjima. Takva izdanja su i prema važećem Zakonu o kreditnim poslovima s inozemstvom bila dopuštena. Ovdje treba imati na umu da je veoma mali broj domaćih tvrtki bonitetno sposoban izdati kratkoročne vrijednosne papire u inozemstvu. Do sada su zabilježena tri takva izdanja (Pliva, Uljanik, 3. maj). Priljev kapitala po osnovi izdanja kratkoročnih vrijednosnih papira u inozemstvu do konca 2001. iznosio je približno 170 milijuna USD.

Člankom 26. Konačnog prijedloga zakona predviđena je provjera uvjeta kod odobravanja prospekta od strane Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za izdavanje stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

MOGUĆI EFEKTI

S obzirom na postojeću nereguliranost područja ulaganja nerezidenata u domaće kratkoročne vrijednosne papire, moguća je negativna reakcija tržišta na restrikcije koje proizlaze iz ograničenja takvih ulaganja. Međutim, analize jednoglasno označavaju kratkoročni špekulativni kapital kao najopasniji za stabilnost financijskog sustava zemalja koje kreću u proces liberalizacije.

Od 1998. do 2001. godine ni jedan nerezident nije investirao u blagajničke i trezorske zapise. Razlog tome je konvergencija kamatnih stopa u Republici Hrvatskoj s onima u razvijenim zemljama što takva ulaganja trenutačno čini neatraktivnima. Međutim, u siječnju 2002. nerezidenti su ponovo pokazali interes za te vrijednosne papire.

VREMENSKI HORIZONT OGRANIČENJA

Na temelju Sporazuma Republika Hrvatska ima pravo zadržati restrikcije koje se odnose na poslovanje nerezidenata s kratkoročnim vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj četiri godine od njegova stupanja na snagu.

2.5. Poslovi s udjelima u investicijskim fondovima

POSTOJEĆA REGULATIVA

Važeći Zakon ne regulira poslove s udjelima u investicijskim fondovima.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Člankom 27. Konačnog prijedloga zakona utvrđeno je da se na poslove s udjelima u investicijskim fondovima na odgovarajući način primjenjuju odredbe koje reguliraju poslove s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, tj. članci 22., 23. i 24. Analogno tome, očekuju se identični ekonomski efekti kao i za navedene članke Konačnog prijedloga zakona.

Investicijski fondovi slobodno ulažu svoja sredstva u instrumente tržišta novca, pa tako i u blagajničke i trezorske zapise. Time se otvara mogućnost da nerezidenti, kojima je ograničena kupovina trezorskih i blagajničkih zapisa, kupovinom udjela u investicijskim fondovima zaobiđu navedena ograničenja. Stoga će se člankom 27. odrediti da nerezidenti neće moći

ulagati u udjele u investicijskim fondovima koji u svom portfelju, na temelju statuta fonda, mogu držati više od 50% blagajničkih i/ili trezorskih zapisa.

2.6. Kreditni poslovi

POSTOJEĆA REGULATIVA

Kreditni poslovi s inozemstvom regulirani su Zakonom o kreditnim poslovima s inozemstvom. Prema tom se zakonu jedine restrikcije odnose na odobravanje financijskih kredita od strane domaćih pravnih osoba u korist stranih osoba koje nisu u njihovom vlasništvu te odobravanje financijskih kredita inozemstvu od strane domaćih fizičkih osoba.

Napominjemo da su pravne osobe, prema važećem Zakonu, devize stečene vanjskotrgovinskim poslom obvezne naplatiti i unijeti u zemlju u roku od 150 dana uz mogućnost jednokratnog produljenja tog roka za dodatnih 60 dana. Prema Konačnom prijedlogu zakona odgode plaćanja i plaćanja unaprijed smatrat će se komercijalnim kreditima, ali pravne osobe neće biti obvezne dokazivati da su devize unijele u propisanom roku. Osim toga, posebni oblici namirenja obveza i potraživanja u odnosu s inozemstvom, poput cesija, asignacija i preuzimanja duga, moći će se obavljati bez odobrenja Hrvatske narodne banke. Time će pravnim osobama biti olakšano i pojednostavljeno poslovanje s inozemstvom.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Dugoročni će se financijski krediti liberalizirati odmah s obzirom na to da se Republika Hrvatska obvezala nakon stupanja Sporazuma na snagu liberalizirati financijske zajmove i kredite s rokom dospijeca duljim od jedne godine.

Odobravanje kratkoročnih financijskih kredita neće se liberalizirati do kraja razdoblja od četiri godine od stupanja Sporazuma na snagu. Iznimno, rezidenti će moći odobravati kratkoročne financijske kredite nerezidentima u sklopu izravnih vlasničkih ulaganja i nerezidentima s kojima su u srodstvu.

Banke na temelju Zakona o bankama mogu odobravati i dugoročne i kratkoročne financijske kredite.

MOGUĆI EFEKTI

Liberalizacijom odobravanja dugoročnih financijskih kredita od rezidenata, otvara se mogućnost vrlo jednostavnog načina odljeva sredstava iz Republike Hrvatske. U situaciji niske financijske discipline, sporog sudstva i nedovršenog procesa privatizacije takva liberalizacija može dovesti do bijega kapitala i porezne evazije. Od 1990. godine domaće pravne osobe, ne uključujući banke, odobrile su inozemstvu financijskih kredita u visini od približno 70 milijuna USD.

Da ne bi došlo do neželjenih efekata zbog zlorabe odobravanja financijskih kredita inozemstvu, na temelju članka 28. stavka 5. Konačnog prijedloga zakona svi rezidenti, uključujući banke, bit će obvezni pri njihovom odobravanju pribaviti instrumente osiguranja naplate kojima se postiže sigurnost kreditnog posla.

VREMENSKI HORIZONT OGRANIČENJA

Potpisivanjem Sporazuma Republika Hrvatska se obvezala da će danom njegova stupanja na snagu liberalizirati dugoročne financijske kredite, dok na kratkoročne financijske kredite smije zadržati restrikcije četiri godine od njegova stupanja na snagu.

2.7. Depozitni poslovi

2.7.1. Depozitni poslovi rezidenata

POSTOJEĆA REGULATIVA

Domaćim fizičkim osobama je prema važećim propisima zabranjen transfer sredstava na račune u inozemstvu. Iznimno, takav transfer je moguć uz odobrenje Hrvatske narodne banke za specifične slučajeve, to su npr. troškovi liječenja, troškovi školovanja, trajno iseljenje itd. Pravnim osobama je zabranjeno držanje računa u inozemstvu. Međutim Hrvatska narodna banka, na temelju posebno propisanih uvjeta (izvođenje investicijskih radova, zaštita od tržišnih rizika iz vanjskotrgovinskog posla itd.) može izdati odobrenja za držanje računa u inozemstvu.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Konačnim prijedlogom zakona zadržat će se sve postojeće restrikcije i ograničenja (čl. 29.).

VREMENSKI HORIZONT OGRANIČENJA

Depozitni poslovi neće se liberalizirati do punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji.

Naime, liberalizacija depozitnih poslova u uvjetima nepotpune makroekonomske stabilnosti, može dovesti do odljeva kapitala, devizne nelikvidnosti te destabilizacije bankarskog sustava.

2.7.2. Depozitni poslovi nerezidenata

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Važeći su propisi vrlo liberalni. Radi sprječavanja pranja novca kroz hrvatski bankarski sustav, podzakonskim aktom donesenim na temelju članka 30. Konačnog prijedloga zakona stranim će se pravnim osobama propisati potrebna dokumentacija kojom se dokazuje stvarno obavljanje djelatnosti strane pravne osobe u matičnoj zemlji ili u zemlji u kojoj obavlja djelatnost. Takva odredba postoji i u važećim propisima. Također, u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1373 (2001) o suzbijanju terorizma, na temelju članka 30. Konačnog prijedloga zakona banke će biti obvezne identificirati vlasnike računa i te podatke čuvati pet godina nakon njihova zatvaranja.

Prema postojećim propisima nerezidenti bez odobrenja Hrvatske narodne banke ne smiju polagati gotovinu u kunama na nerezidentne račune, a podizati mjesečno mogu do 15.000 kuna. Veće iznose mogu podići samo uz odobrenje Hrvatske narodne banke. Također, strane pravne osobe ne smiju bez odobrenja Hrvatske narodne banke polagati stranu gotovinu u iznosu većem od 20.000 američkih dolara, a podizati smiju do protuvrijednosti 15.000 kuna.

Na temelju članka 30. Konačnog prijedloga zakona Hrvatska narodna banka će propisati iznose gotovine u kunama i strane gotovine koju nerezidenti koji nisu fizičke osobe mogu podići odnosno položiti na nerezidentni račun. Ocjenjuje se da se postojeći limiti podizanja gotovine u kunama i strane gotovine te polaganja gotovine u kunama mogu povećati na protuvrijednost do 30.000 kuna mjesečno, a limiti polaganja strane gotovine na 25.000 eura. Za polaganje odnosno podizanje većih iznosa gotovine bit će potrebno odobrenje Hrvatske narodne banke. Također, ukinut će se postojeći limiti podizanja i polaganja gotovine u kunama i strane gotovine za nerezidente fizičke osobe.

2.8. Plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Smjernicom 88/361/EEC u kapitalne su poslove svrstani i poslovi temeljem ugovora o osiguranju. Člankom 31. Konačnog prijedloga zakona nisu dopuštena plaćanja po toj osnovi ako nisu u skladu sa Zakonom o osiguranju.

MOGUĆI EFEKTI

Budući da prema važećem Zakonu o osiguranju rezidenti ne smiju sklapati ugovore o osiguranju sa stranim društvima za osiguranje osim kod osiguranja koja su dopuštena Uredbom o određivanju imovine i osoba, te uvjeta po kojima se mogu osigurati kod stranog osiguravatelja Vlade Republike Hrvatske, ne treba očekivati ekonomske efekte sve dok se navedeni zakon ne liberalizira.

GLAVA III.

Plaćanja, naplate i prijenosi

3.1. Opće odredbe

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

U usporedbi s važećim Zakonom, novina je da Hrvatska narodna banka na temelju članka 32. stavka 3. Konačnog prijedloga zakona može obavljati platni promet s inozemstvom za potrebe Republike Hrvatske.

Obavljanje platnog prometa s inozemstvom za potrebe države preko središnje banke praksa je u većini razvijenih europskih zemalja.

Člankom 33. Konačnog prijedloga zakona pobliže se reguliraju obveze banaka vezane uz izvršavanje platnih naloga u platnom prometu s inozemstvom. Propisivanjem rokova za izvršenje platnih naloga povećat će se financijska disciplina i konkurentnost između banaka. S druge strane, klijentima će se, utvrđivanjem navedenih rokova, osigurati da će njihovi platni nalozi biti izvršeni u zakonskom roku.

Osim Zakonom propisanog roka za izvršenje platnog naloga u inozemstvu, ostavljena je mogućnost da nalogodavac može odrediti kasniju valutu izvršenja.

Time će se uvjeti za klijente u obavljanju platnog prometa izjednačiti s uvjetima obavljanja platnog prometa koji postoje u razvijenim zemljama.

Prema važećim propisima rezidenti koji su pravne osobe, poduzetnici pojedinci i podružnice stranih trgovačkih društava i trgovaca pojedinaca u Republici Hrvatskoj smiju primiti naplatu u stranoj gotovini i čekovima u poslovima s nerezidentima do 20.000 američkih dolara mjesečno. Iznimno, uz odobrenje Hrvatske narodne banke, mogu naplatiti i veće iznose. Plaćanje je u stranoj gotovini i čekovima zabranjeno osim za određene vrste usluga.

Podzakonskim aktom, na temelju članka 34. Konačnog prijedloga zakona, limiti naplate i plaćanja u gotovom stranom novcu i čekovima povećat će se na 25.000 eura mjesečno.

Također će i rezidenti pravne osobe moći obavljati plaćanje nerezidentima odnosno primati naplate od nerezidenata, u gotovini u kunama, sukladno uvjetima i na način kako propiše Hrvatska narodna banka.

Na temelju članka 34. stavka 2. Konačnog prijedloga zakona Hrvatska narodna banka će podzakonskim aktom utvrditi da su pravne osobe, koje prime naplatu u stranoj gotovini i čekovima, dužne položiti tu gotovinu i čekove u banku najkasnije u roku od pet radnih dana.

3.2. Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Člankom 35. stavkom 2. uvodi se obveza za banke da kontroliraju ispunjavanje zakonskih obaveza kod onih plaćanja i prijenosa u inozemstvo koji proizlaze iz izravnih ulaganja nerezidenata u Republiku Hrvatsku.

3.3. Jednostrani prijenosi imovine – fizički prijenosi imovine

POSTOJEĆA REGULATIVA

Važeći Zakon cjelovito ne regulira jednostrane prijenose imovine. Međutim, regulira neke segmente tih prijenosa, npr. prijenos gotovine u kunama i strane gotovine, čekova i vrijednosnih papira.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Člankom 36. Konačnog prijedloga zakona zadržana su ograničenja na iznos stranoga gotovog novca i čekova koji glase na stranu valutu. Ograničenja će biti regulirana podzakonskim aktom koji donosi Hrvatska narodna banka. Važeći limiti od 3.000 njemačkih maraka bit će povećani na 3.000 eura.

Limiti unošenja odnosno iznošenja efektivnih kuna povećat će se sa sadašnjih 2.000 na 15.000 kuna.

Konačnim prijedlogom zakona pobliže su uređeni jednostrani prijenosi materijaliziranih vrijednosnih papira (čl. 38.).

Rezidenti koji borave u inozemstvu, na osnovi važeće radne dozvole, izdane u trajanju od najmanje 183 dana te fizičke osobe koje borave u Republici Hrvatskoj na osnovi važeće boravišne odnosno radne dozvole izdane u trajanju od najmanje 183 dana, iako su rezidenti, navedeni su kao iznimke na koje se ne primjenjuju odredbe ovog zakona koje ograničavaju transfer kapitala rezidenata u inozemstvo (čl. 39.).

Članak 40. Konačnog prijedloga zakona je usklađen s odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca.

MOGUĆI EFEKTI

Reguliranjem unosa i iznosa gotovog novca, čekova i vrijednosnih papira postiže se kontrola ovih tokova te se sprječava zloraba liberalizacije kapitalnih transakcija plaćanjem i naplatom u gotovom novcu i čekovima.

S obzirom na to da su i do sada bili mogući unosi i iznosi gotovog novca i čekova do određenog iznosa, ne ocjenjuje se da će navedena ukidanja i povećanja limita dovesti do znatnih povećanja priljeva i odljeva kapitala u odnosu na sadašnje stanje.

Člankom 39. su fizičke osobe koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na temelju radne dozvole ostvaruju svoj ekonomski interes u inozemstvu kao i kategorija fizičkih osoba koje borave u Republici Hrvatskoj na osnovi važeće boravišne odnosno radne dozvole u trajanju od najmanje 183 dana, izjednačene s nerezidentima.

GLAVA IV.

Tržište i tečaj strane valute

POSTOJEĆA REGULATIVA

Važeći Zakon definira i regulira devizno tržište i tečaj domaće valute:

- devizno je tržište definirano tako da su precizno navedeni svi njegovi sudionici
- ovlaštene banke
- Hrvatska narodna banka
- Ministarstvo financija
- druge osobe
- bankama je dana mogućnost osnivanja devizne burze
- tečaj se utvrđuje na deviznom tržištu u skladu s ponudom i potražnjom
- Hrvatska narodna banka je obvezna svakodnevno objavljivati tečajeve stranih valuta
- utvrđena je primjena tečajeva koje objavljuje Hrvatska narodna banka
- ovlaštene banke i mjenjači ovlašteni su trgovati gotovim stranim novcem
- određeno je da Hrvatska narodna banka propisuje način obavljanja mjenjačkih poslova.

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

U usporedbi s važećim Zakonom, Konačni prijedlog zakona primjenjuje novu terminologiju u skladu s definicijama utvrđenima Konačnim prijedlogom zakona.

Novina je ukidanje mogućnosti da banke osnuju deviznu burzu. Smatra se da takva odredba nije potrebna jer nema razloga za osnivanjem devizne burze. Uostalom, banke tu mogućnost nisu iskoristile od 1993. godine.

Najvažnija promjena u usporedbi s važećim Zakonom je obvezivanje ovlaštenih mjenjača da u svom radu koriste zaštićeni računalni program za obavljanje mjenjačkih poslova. Budući da nadzor i kontrola mjenjačkog poslovanja ne zadovoljavaju, te da se taj segment financijskog tržišta pokazao kao potencijalni kanal za pranje novca i poreznu evaziju, Hrvatska narodna banka donijet će novi podzakonski akt kojim će se regulirati poslovanje ovlaštenih mjenjača. Podzakonskim aktom (čl. 46.) ovlašteni mjenjači će biti obvezani na primjenu jedinstvenog zaštićenog računalnog programa.

MOGUĆI EFEKTI

Uz propisivanje obveze ovlaštenim mjenjačima da u radu koriste jedinstveni zaštićeni računalni program određuje se i obveza nadzora i kontrole njihova poslovanja od strane Deviznog inspektorata Republike Hrvatske. S obzirom na iznimno velik broj ovlaštenih mjenjača kvalitetan nadzor njihova poslovanja moguće je provesti jedino uz primjenu takve jedinstvene računalne aplikacije o mjenjačkom poslovanju.

GLAVA V.

Zaštitne odredbe

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Konačnim prijedlogom zakona, u usporedbi s važećim Zakonom, zaštitne su odredbe precizno definirane što se tiče uvjeta, rokova i mjera (čl. 47. i 48.) te je omogućeno donošenje širokog spektra mjera, u trajanju od najduže šest mjeseci. Iznimno, Hrvatska narodna banka može produžiti taj rok uz suglasnost Hrvatskoga sabora. Mogućnost produženja navedenog roka prestaje važiti nakon primanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj uniji. Na taj se način Hrvatskoj narodnoj banci omogućava pravodobno poduzimanje mjera radi sprječavanja ozbiljnih poteškoća u provođenju monetarne ili devizne politike.

Navedene su odredbe u skladu sa Sporazumom prema kojem Republika Hrvatska može poduzeti zaštitne mjere glede kretanja kapitala između Republike Hrvatske i Europske unije za razdoblje ne dulje od šest mjeseci ako su takve mjere prijeko potrebne, tj. kada kretanje kapitala prijeti uzrokovanjem ozbiljnih teškoća u funkcioniranju monetarne politike.

GLAVA VI.

Poslovne knjige i izvješćivanje

OBRAZLOŽENJE ODREĐABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Konačnim prijedlogom zakona (čl. 49. – 54.) i podzakonskim aktima izvješćivanje je podijeljeno u šest grupa.

6.1. Opće izvješćivanje o poslovanju s inozemstvom

Hrvatska narodna banka, za potrebe izrade platne bilance i praćenja stanja inozemnih ulaganja, prikupljat će sljedeće podatke (čl. 49.):

- promjene i stanja na računima rezidenata u inozemstvu
- promjene i stanja komercijalnih potraživanja i obveza prema nerezidentima
- promjene i stanja izravnih ulaganja rezidenata i nerezidenata
- druge promjene i stanja sredstava, ulaganja, potraživanja i obveza, koje utječu na stavke platne bilance i stanja inozemnih ulaganja Republike Hrvatske.

Rezidenti koji su dužni izvješćivati, izvješćuju Hrvatsku narodnu banku neposredno ili posredno preko banaka, ovlaštenih društava, središnje depozitarne agencije i carinskih tijela. Obveznici su izvješćivanja svi rezidenti Republike Hrvatske koji obavljaju transakcije odnosno imaju stanja sredstava, potraživanja i obveza te ulaganja na osnovi poslova s nerezidentima.

Izvješća će se Hrvatskoj narodnoj banci dostavljati na mjesečnoj, tromjesečnoj i godišnjoj osnovi, do propisanog datuma u tekućem razdoblju za proteklo izvještajno razdoblje.

6.2. Nadzorna knjiga

Prema Konačnom prijedlogu zakona (čl. 50.) banke su dužne voditi nadzornu knjigu o plaćanju i naplati u poslovima iz područja tekućih transakcija s inozemstvom kada te poslove obavljaju u svoje ime i za svoj račun. Ostali rezidenti, koji imaju status pravne osobe, poduzetnika pojedinca ili podružnice stranog trgovačkog društva prema Konačnom prijedlogu zakona, obvezni su voditi nadzornu knjigu o plaćanju i naplati u poslovima iz područja

tekućih i kapitalnih transakcija s inozemstvom, neovisno o tome trebaju li podatke koji se u nju unose upisivati u druge knjige i evidencije koje su obvezni voditi po drugim propisima.

6.3. Izvješćivanje o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima

Propisana je obveza prijave izravnih i ostalih vlasničkih ulaganja Hrvatskoj narodnoj banci (čl. 51.), što je promjena u usporedbi s postojećom regulativom prema kojoj se registracija obavljala u Ministarstvu gospodarstva. Ova odredba uvjetuje usklađivanje sa Zakonom o trgovini na način da se u prijelaznim i završnim odredbama stavi izvan snage članak 52. Zakona o trgovini.

O promjenama i stanjima izravnih i ostalih vlasničkih ulaganja podatke dostavljaju:

- rezidenti pravne osobe koji imaju izravna ulaganja nerezidenata u kapital društva,
- rezidenti pravne i fizičke osobe koji imaju izravna ulaganja u kapital društva u inozemstvu ili su vlasnici nekretnina u inozemstvu,
- rezidenti pravne i fizičke osobe koji su s nerezidentima sklopili ugovor o zajedničkom ulaganju.

6.4. Izvješćivanje o poslovima s vrijednosnim papirima

Ovlaštena društva, banke i druge domaće pravne osobe koje na temelju posebnih zakona mogu ugovarati kupnju i prodaju vrijednosnih papira s nerezidentima, Hrvatskoj narodnoj banci dostavljat će mjesečna izvješća o svim poslovima s vrijednosnim papirima na osnovi (čl. 52.) poslova s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala i tržištu novca te poslova s udjelima u investicijskim fondovima – portfeljnih ulaganja.

Rezidenti izdavatelji dužničkih vrijednosnih papira u inozemstvu izvješćivat će Hrvatsku narodnu banku o izdavanju, uvrštenju odnosno prodaji vrijednosnog papira.

6.5. Izvješćivanje o kreditnim poslovima

Rezidenti će Hrvatskoj narodnoj banci u propisanim rokovima dostavljati i posebna izvješća o svim kreditnim poslovima s nerezidentima u rokovima i na način koji će propisati Hrvatska narodna banka (čl. 53.).

Osim podataka o klasičnim kreditima izvješća će obuhvatiti i druge poslove između rezidenata i nerezidenata koji su po ekonomskoj namjeni jednaki namjeni kreditnog posla ili ugovora o zajmu kao što su:

- zalog nekretnina i drugih oblika jamstava,
- otkup potraživanja iz pravnih odnosa između rezidenata ukoliko je kupac nerezident,
- otkup potraživanja iz pravnih odnosa između nerezidenata, ukoliko je kupac rezident i sl.

Obveznici izvješćivanja bit će odgovorni za ispravnost dostavljenih podataka i morat će, na poziv nadležnih tijela za kontrolu, izvještajne podatke dokazivati knjigovodstvenim ispravama i drugom dokumentacijom.

6.6. Izvješćivanje o depozitnim poslovima

Rezidenti su obvezni Hrvatskoj narodnoj banci dostavljati izvješća o prometu i stanju sredstava na računima u inozemstvu na način i u rokovima što ih Hrvatska narodna banka utvrdi posebnom odlukom (čl. 54.).

GLAVA VII.

Nadzor

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Najvažnija novina u području nadzora deviznog poslovanja proizlazi iz članka 56. Konačnog prijedloga zakona prema kojem se formalizira obveza međusobnog izvješćivanja tijela ovlaštenih za nadzor. Navedena odredba pridonijet će pravodobnoj i efikasnijoj kontroli deviznog poslovanja rezidenata.

GLAVA VIII.

Kaznene odredbe

OBRAZLOŽENJE ODREDABA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Prekršajne odredbe propisane su člancima 60. – 74., a dva kaznena djela člancima 75. i 76. Konačnog prijedloga zakona.

Jednu od novosti u odnosu na prekršaje iz postojećeg Zakona su prekršaji iz članka 60. Konačnog prijedloga zakona kojima se nastoje suzbiti pojave nezakonitog odljeva kapitala na temelju simuliranih ugovora ili uz podnošenje fiktivnih faktura (u dosada zabilježenim primjerima najčešće u korist off-shore tvrtki) kao i pojave nadfakturiranja i podfakturiranja u poslovima izvoza i uvoza robe i usluga.

Prekršaj iz članka 61. Konačnog prijedloga zakona posljedica je brojnih primjera iz prijašnjih godina u kojima su domaće banke i tvrtke ugrožavale svoju likvidnost time što su nerezidentima odobravale značajne kredite bez da su prethodno provjerile financijski položaj dužnika. Stoga je predviđeno kažnjavanje za odobravanje kredita bez odgovarajućih sredstava osiguranja naplate, uz mogućnost izricanja blaže novčane kazne ili oslobođenja od kazne za slučaj da je ugovor sklopljen s nerezidentom čija je kreditna sposobnost bila takva da se opravdano moglo očekivati da će kredit vratiti.

Za nezakonito obavljanje mjenjačkih poslova bez ugovora s bankom ili zaštićenog računalnog programa, koji će odlukom o načinu obavljanja mjenjačkih poslova biti propisan kao obvezan, propisana je mogućnost izricanja visokih novčanih kazni (čl. 62.). Uz novčanu kaznu propisana je i mogućnost izricanja zaštitne mjere zabrane obavljanja mjenjačkih poslova ili druge djelatnosti koja je bila predmet nadzora, u trajanju do jedne godine.

Prekršajnom odredbom članka 62. Konačnog prijedloga zakona želi se osigurati neometano obavljanje službenih radnji od strane ovlaštene osobe u deviznom inspekcijskom postupku. Inspekcijski postupak kojega obavljaju državna tijela djelotvoran je tek izvršavanjem svojih zadataka. Djelo ima u vidu slučajeve suprotstavljanja službenim radnjama koje inspektori poduzimaju u okviru svojih ovlaštenja.

U članku 63. Konačnog prijedloga zakona opisani su prekršaji koje mogu počiniti pravna i fizička osoba te odgovorna osoba ako u kapitalnim odnosno tekućim poslovima s inozemstvom doznači sredstva radi: kupnje nekretnina u inozemstvu suprotno Zakonu, kupnje ili prodaje vrijednosnih papira na tržištu kapitala ili tržištu novca u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj onih izdavatelja koji nemaju ocjenu boniteta propisanu odlukom Hrvatske narodne banke; otvaranja računa u inozemstvu protivno odluci Hrvatske narodne banke; obavljanja platnog prometa s inozemstvom suprotno jedinstvenim pravilima utvrđenih od strane Hrvatske narodne banke; nepropisnog vođenja poslovnih knjiga te nepoštivanja zaštitnih mjera Hrvatske narodne banke.

U stavcima 3. i 4. članka 63. Konačnog prijedloga zakona propisane su novčane kazne za teže oblike prekršaja i zaštitna mjera oduzimanja strane gotovine i gotovine u kunama koja je bila upotrijebljena ili namijenjena za izvršenje prekršaja.

Za djela opisana u članku 64. Konačnog prijedloga zakona kaznit će se banka ako: vodi skrbničke račune nerezidenata za kupnje vrijednosnih papira na domaćem tržištu suprotno odredbama Zakona i uvjetima propisanim odlukom Hrvatske narodne banke, obavi radnju deviznog poslovanja koja nije obuhvaćena odobrenjem za rad, komitentima omogućiti raspolaganje stranom valutom i kunama suprotno Zakonu i podzakonskim propisima Hrvatske narodne banke, ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo ne izvrši u roku od tri radna dana, osim u slučaju kada nalogodavac odredi kasniju valutu izvršenja plaćanja, obavlja platni promet ili vodi devizne račune suprotno obveznim uputama Hrvatske narodne banke, prilikom otvaranja računa ne utvrdi identitet stranke ili podatke o vlasnicima računa ne čuva pet godina od zatvaranja računa.

Posebnu novost predstavljaju članci 65. – 67. Konačnog prijedloga zakona kojima je uvedena prekršajna odgovornost burze, uređenog javnog tržišta, ovlaštenih društava i društava za upravljanje investicijskim fondovima radi nepoštivanja odredbi članka 22. – 26. Konačnog prijedloga zakona. Daje se ovlast Hrvatskoj narodnoj banci da propiše najmanju ocjenu boniteta koju strani izdavatelj mora imati za izdavanje kratkoročnih vrijednosnih papira na novčanom tržištu u Republici Hrvatskoj te se propisuju ograničenja nerezidentima za stjecanje kratkoročnih vrijednosnih papira i ulaganja u investicijske fondove.

Prekršaj iz članka 68. Konačnog prijedloga zakona čini osoba koja u putničkom prometu s inozemstvom protivno Konačnom prijedlogu zakona iznosi stranu gotovinu, gotovinu u kunama i čekove preko visine koja je dopuštena bez prijave te koja unosi gotovinu u kunama preko dopuštene visine. Za prekršaj je predviđena zaštitna mjera koja se iz razloga pravičnosti u posebno opravdanim slučajevima kad je prekršaj počinjen pod posebno olakotnim okolnostima ne mora izreći.

Za prekršaj iz članka 69. Konačnog prijedloga zakona kažnjava se domaća i strana fizička i pravna osoba, predstavnik, odgovorna osoba ili opunomoćenik pravne osobe, ako pokuša prenijeti ili prenese preko državne granice bez prijave ovlaštenom cariniku gotovinu i čekove u vrijednosti većoj od 40.000 kuna. Vrijednost predmeta prekršaja određuje se Zakonom o sprječavanju pranja novca. Smisao prekršaja je onemogućavanje prenošenja preko državne granice nezakonito stečenog novca. Gotovina i čekovi koji su bili predmetom prekršaja oduzet će se, ali se u opravdanim slučajevima zaštitna mjera ne mora izreći.

Odredbe članaka 70. i 71. Konačnog prijedloga zakona reguliraju ovlasti Deviznog inspektorata i Carinske uprave u postupku oduzimanja strane gotovine, gotovine u kunama i dokumentacije koja može poslužiti kao dokaz, te način postupanja s privremeno oduzetom gotovinom. Važeći Zakon u svojim prekršajnim odredbama nije predvidio mogućnost privremene mjere zabrane ili ograničenja obavljanja djelatnosti. U Konačnom prijedlogu zakona nikako ne bi trebalo zaobići propisivanje privremene mjere zabrane za prekršaj obavljanja mjenjačkih poslova bez ugovora s bankom odnosno bez zaštićenog računalnog programa, te za prekršaj onemogućavanja inspekcijskog nadzora.

Subjekti prekršajne odgovornosti prema Zakonu o prekršajima mogu biti isključivo pravne osobe, fizičke osobe i odgovorne osobe u pravnim osobama, pa se stoga u opisima prekršaja ne navode zasebno poduzetnici pojedinci, ali se odredbom članka 72. Konačnog prijedloga zakona nastoje premostiti nejasnoće koje bi mogle proisteći u vezi zakonskih rješenja onih odredaba Konačnog prijedloga zakona koji različito reguliraju prava i obveze fizičkih osoba sa statusom poduzetnika pojedinaca u odnosu na prava i obveze pravnih osoba ili građana kao fizičkih osoba.

Konačni prijedlog u člancima 73. i 74. propisuje zastarni rok od tri godine za nastup relativne zastare i rok od šest godina u kojem nastupa apsolutna zastara prekršajnog progona. Odredbe o nadležnosti za vođenje prekršajnog postupka u prvom i drugom stupnju usklađene su sa Zakonom o Deviznom inspektoratu Republike Hrvatske. U postupku povodom žalbe i dosada je bio ovlašten odlučivati Visoki prekršajni sud.

Kazneno djelo iz članka 75. Konačnog prijedloga zakona čini fizička osoba ako se učestalo bavi: nedozvoljenom kupoprodajom ili pozajmljivanjem strane gotovine, posredovanjem (nezakoniti financijski inženjering) u procesu razmjene ili pozajmljivanja strane gotovine te mjenjačkim poslovima bez ugovora s bankom. Ne mora se raditi o osobi kojoj su te djelatnosti jedini izvor prihoda. Sukladno članku 51. Kaznenog zakona novčana kazna propisana je u dnevnim dohocima osobe prema kojoj se primjenjuje.

Kazneno djelo iz članka 76. Konačnog prijedloga zakona čini odgovorna osoba koja sklapanjem ugovora, organiziranjem posla ili na drugi način ostvaruje za pravnu osobu neovlaštenu kupnju, prodaju ili pozajmljivanje strane gotovine, neovlašteno posreduje u kupnji, prodaji ili pozajmljivanju strane gotovine ili organizira u pravnoj osobi mjenjačkih poslova bez ugovora s bankom. Djela sabrana u ovom članku su različite forme nedopuštenih djelatnosti vezanih za trgovinu stranom gotovinom. Uvijek su u pitanju djelatnosti koje obavlja pravna osoba koja za to nije ovlaštena. Kao radnje izvršenja primjerice se navode sklapanje ugovora i organiziranje posla.

GLAVA IX.

Prijelazne i završne odredbe

OBRAZLOŽENJE ODREDAKA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA

Prijelaznim i završnim odredbama određen je rok od 90 dana od dana stupanja na snagu Zakona, unutar kojega trebaju biti doneseni podzakonski propisi.

Radi provođenja postupne liberalizacije propisuje se naknadno ukidanje pojedinih članaka Konačnog prijedloga zakona ovisno o potrebama prilagođavanja zahtjevima Europske unije te u određenom razdoblju od stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Već je rečeno da će se Zakon o kreditnim poslovima s inozemstvom sadržajno uklopiti u Konačni prijedlog zakona, tako da se donošenjem novog deviznog zakona taj Zakon ukida, kao i Uredba o utvrđivanju roka iz članka 3. stavka 1. tog Zakona. Naime, tom Uredbom Vlada Republike Hrvatske može utvrditi duži rok od 90 dana za određivanje što se smatra kreditnim poslom s inozemstvom.

Navedeni su svi oni propisi koji ostaju važeći do donošenja novih podzakonskih propisa na temelju novog deviznog zakona dok se ostali podzakonski akti stavljaju izvan snage. Isto tako, izvan snage se stavljaju članci 34., 52. i članak 60. stavak 2. Zakona o trgovini kao i podzakonski propisi doneseni na temelju članka 34. Zakona o trgovini (Odluka o obavljanju kompenzacijskih poslova s inozemstvom).

Sukladno članku 80. Zakon stupa na snagu osmog dana od objave u Narodnim novinama.

IV. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENE ZAKONA

Za provođenje ovog Zakona nije potrebno angažiranje sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske.

V. RAZLIKE IZMEĐU PREDLOŽENIH RJEŠENJA KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA I RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU NASTALE

V. 1. Prijedlozi i mišljenja saborskih odbora i zastupnika koje je predlagatelj prihvatio i koji su ugrađeni u Konačni prijedlog zakona

Članak 2. – Rezidenti i nerezidenti

Predlagatelj je prihvatio prijedlog Kluba zastupnika IDS-a te je u stavku 1. članka 2. Konačnog prijedloga zakona izostavio točku 7. jer također smatra da su u postojećih šest točaka navedene sve moguće kategorije rezidenata te da nije potrebno ostavljati mogućnost izmjene definicije rezidenta donošenjem podzakonskog akta Ministarstva financija.

Sukladno gore navedenim promjenama iz stavka 1., mijenja se i stavak 2. članka 2. na način da se briše tekst *"točkama od 1. do 6."* i *"niti u posebnom propisu Ministarstva financija Republike Hrvatske"* te sada predmetni stavak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Sve druge osobe koje nisu navedene u stavku 1. ovoga članka smatraju se nerezidentima".

Članak 23. - Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj

Predlagatelj je prihvatio primjedbu Kluba zastupnika IDS-a o nepotrebnosti odobrenja Ministarstva financija kod izdavanja, uvrštenja i prodaje stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj.

Međutim, i dalje je zadržana mogućnost da ministar financija može propisati uvjete koje strani ulagači moraju ispuniti ako žele vršiti izdavanje, uvrštenje i prodaju svojih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj, a koje će sukladno članku 26. Konačnog prijedloga zakona, provjeravati Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske prilikom odobravanja prospekta izdanja.

Sada članak 23. Konačnog prijedloga zakona glasi:

" (1) Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj dopušteni su ako je to u skladu s propisima koji uređuju poslovanje s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj.

(2) Ministar financija može propisati uvjete za izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj".

U obrazloženju Konačnog prijedloga zakona navedeno je da će se uvjeti koje ministar financija može propisati u podzakonskom aktu odnositi na rejting izdavatelja stranih vrijednosnih papira. Očekuje se da će izdavatelji morati imati ocjenu dugoročnog rejtinga najmanje BBB- po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's ili ocjenu dugoročnog rejtinga ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara navedenoj ocjeni. Nadalje, moći će odrediti da vrijednosni papiri budu nominirani u kunama s rokom dospijeca ne kraćim od jedne godine. Zadržavanjem postojećih ograničenja može se zaštititi stabilnost deviznog tržišta i tržišta kapitala od šokova koje bi mogli prouzročiti "brzi" odljevi i priljevi kapitala, ali i omogućiti rezidentima kvalitetnija portfeljna ulaganja na domaćim burzama.

Članak 41. – Simulirani ugovori

Predlagatelj prihvaća primjedbu Kluba zastupnika SDP-a o tome tko će utvrditi da li je neko plaćanje prema inozemstvu rezultat nedozvoljenih poslova. Nadležnost za nadzor financijskih transakcija člankom 57. Konačnog prijedloga zakona dana je Deviznom inspektoratu Republike Hrvatske koji nadzire primjenu i provedbu Zakona te poslovanje rezidenata i nerezidenata kada svoju gospodarsku ili drugu djelatnost obavljaju na teritoriju Republike Hrvatske. Napominjemo da su devizni inspektori i u svom dosadašnjem radu kontrolirali izvršenje financijskih transakcija s inozemstvom. Zadaća inspekcije je analiza stvarnih ugovornih odnosa s inozemstvom. Postupajući po konkretnom nalogu za kontrolu nije dovoljno samo provjeriti da li bilo kakve fakture prate bankovne doznake, zbog kojih se smanjuje imovina domaće tvrtke, već inspektor treba ustanoviti istinitost sadržaja ugovorne i druge dokumentacije.

V.2. Ostale razlike između predloženih rješenja u Konačnom prijedlogu zakona u odnosu na rješenja iz Prijedloga zakona

Članak 3. – Banka i ovlašteno društvo

S obzirom da i Hrvatska banka za obnovu i razvitak prema posebnom zakonu ima ovlaštenje obavljati neke od poslova koji se uređuju Konačnim prijedlogom zakona (platni promet s inozemstvom, kreditni poslovi s inozemstvom), predlagatelj smatra da je naziv predmetne institucije potrebno uvrstiti u definiciju banke.

Članak 5. - Vrijednosni papiri

Predlagatelj je promijenio naslov članka 5. na način da se dodaju riječi "*i izvedeni financijski instrumenti*" s obzirom na to da se predmetnim člankom definiraju i izvedeni financijski instrumenti.

Definiciju izvedenih financijskih instrumenata predlagatelj je izmijenio i sada stavak 4. članka 5. Konačnog prijedloga zakona glasi:

"(4) Izvedeni financijski instrumenti, u smislu ovoga Zakona, jesu vrijednosni papiri ili ugovori čija se vrijednost mijenja prema promjenama vrijednosti financijskog instrumenta ili drugog pravnog posla iz kojeg su izvedeni".

S obzirom na dinamičnost razvoja područja izvedenih financijskih instrumenata smatramo da je ova definicija općenitija i kraća nego u Prijedlogu zakona i to upravo s ciljem anticipiranja eventualnih novina na ovom području financija.

Članak 7. – Kapitalni poslovi

Predlagatelj je nadopunio stavak 1. članka 7. Konačnog prijedloga zakona te sada predmetni stavak glasi:

"(1) Kapitalni poslovi, u smislu ovoga Zakona, poslovi su zaključeni između rezidenata i nerezidenata te jednostrani prijenosi imovine radi prijenosa kapitala, a koji nisu tekuća plaćanja i prijenosi iz članka 8. ovoga Zakona".

S obzirom da su tekuća plaćanja i prijenosi slobodni ovom dopunom predlagatelj je želio naglasiti su tekuća plaćanja i prijenosi različiti od kapitalnih plaćanja i prijenosa na kojima postoje određena ograničenja.

Članak 8. - Tekući poslovi i tekuća plaćanja

Predlagatelj je nadopunio članak 8. koji u Konačnom prijedlogu zakona glasi:

"(1) Tekući poslovi su poslovi zaključeni između rezidenata i nerezidenata čija namjera nije prijenos kapitala.

(2) Plaćanja i prijenosi s osnove tekućih poslova uključuju:

- 1. dospjela plaćanja na osnovi trgovine robom i uslugama s inozemstvom te na osnovi drugih tekućih poslova, uključujući usluge i normalne kratkoročne bankarske i kreditne olakšice;*
- 2. dospjela plaćanja kamata i neto-dohotke od ostalih ulaganja;*
- 3. plaćanja umjerenog iznosa na ime amortizacije zajmova, smanjenje vrijednosti izravnih ulaganja i raspodjelu dobiti na osnovi udjela u vlasništvu;*
- 4. prijenose s osnove radničkih doznaka, mirovina, invalidnina i ostalih socijalnih primanja, poreza i pristojba, međudržavne suradnje, likvidiranih šteta na temelju ugovora o osiguranja, prijenose s osnove dobitaka u igrama na sreću, naknada za koncesije, članarina i kazna (penala) te umjerenih doznaka na ime troškova za uzdržavanje obitelji".*

Izmjenom točke 1. stavka 2. članka 8. Konačnog prijedloga zakona u tekuće transakcije su uvrštene i *"normalne kratkoročne bankarske i kreditne olakšice"*.

Napominjemo da su navedeni poslovi slobodni i temeljem članka 28. Konačnog prijedloga zakona. Međutim, predloženom izmjenom se definicija tekućih transakcija u cijelosti usklađuje sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda kojega je Republika Hrvatska prihvatila pristupanjem u članstvo Fonda.

Izmjenom točke 3. stavka 2. članka 8. Konačnog prijedloga zakona definicija tekućih transakcija u cijelosti se usklađuje sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda na način da se uvode *"umjereni iznosi na ime amortizacije zajmova"*.

Navedene transakcije slobodne su i prema članku 28. Konačnog prijedloga zakona.

Izmjenom točke 4. stavka 2. članka 8. Konačnog prijedloga zakona definicija tekućih transakcija u cijelosti se usklađuje sa Statutom Međunarodnog monetarnog fonda. Pod *"umjerenim doznakama na ime troškova za uzdržavanje obitelji"* smatraju se doznake do visine dozvoljenog iznosa fizičkog prijenosa gotovog stranog novca.

Članak 9. - Izravna ulaganja

Predlagatelj je izmijenio stavak 4. članka 2. izostavljanjem riječi "*pravne*" čime je izvršeno usklađenje terminologije odredbe Konačnog prijedloga zakona s odredbom Zakona o tržištu vrijednosnih papira o institucionalnom ulagaču te sada predmetni stavak glasi:

"(4) Izravnim ulaganjem ne smatra se ulaganje investicijskog fonda, brokerskog društva, mirovinskog fonda, društva za osiguranje, banke i druge osobe kojoj je status institucionalnog ulagača odobrila Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske u skladu s posebnim zakonom niti ulaganje novčanih sredstava radi izdavanja depozitarnih zapisa".

Članak 11. - Kreditni poslovi

Odredbom stavka 1. članka 11. određeno je da su kreditni poslovi, u smislu ovoga Zakona, poslovi na temelju ugovora o kreditu ili zajmu. To znači da ne mogu biti smatrani kreditnim poslovima oni poslovi koji nisu nastali na temelju ugovora o kreditu ili zajmu. Međutim, u stavku 2. istoga članka određeno je da su komercijalni krediti sve odgode plaćanja, odnosno plaćanja unaprijed roba i usluga, a takvi poslovi ne predstavljaju ugovor o kreditu ili zajmu nego ugovor o prometu roba i usluga.

Stoga je predlagatelj izmijenio definiciju kreditnog posla te sada stavak 1. članka 11. Konačnog prijedloga zakona glasi:

"(1) Kreditni poslovi, u smislu ovoga Zakona, jesu komercijalni krediti i financijski krediti. U kreditne poslove, u smislu ovoga Zakona, ubrajaju se i jamstva i garancije".

U stavku 2. članka 11., uz *factoring*, Konačnim prijedlogom zakona i *forfaiting* je svrstan u komercijalne kredite zbog sličnosti prirode tih dvaju poslova i razvoja ovih oblika kreditnih poslova na hrvatskom financijskom tržištu.

Članak 15. – Plaćanje i naplata u stranim sredstvima plaćanja

Predlagatelj je članak 15. izmijenio na način da se riječ "*Zakonom*" piše s početnim malim slovom tj. "*zakonom*" te sada predmetni članak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Plaćanje i naplata u stranim sredstvima plaćanja između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata u Republici Hrvatskoj dopušteni su u slučajevima propisanim zakonom ili odlukom Hrvatske narodne banke".

Time je omogućeno da se, osim Zakonom o deviznom poslovanju, i drugim zakonom, kao što je to već regulirano u Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, omogućí plaćanje u stranoj valuti u Republici Hrvatskoj.

Članak 17. – Krediti u stranim sredstvima plaćanja između rezidenata

S obzirom da smo izmjenama članka 3. definicijom banke obuhvatili i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak, u nastavku teksta Konačnog prijedloga zakona je nepotrebno eksplicitno navoditi predmetnu instituciju.

Članak 18. – Poslovi s izvedenim financijskim instrumentima

Stavak 2. članka 18. Konačnog prijedloga zakona izmijenjen je te sada glasi:

"(2) Hrvatska narodna banka može propisati uvjete za obavljanje poslova s izvedenim financijskim instrumentima u inozemstvu".

Predlagatelj smatra dovoljnim da ovi poslovi budu regulirani kroz podzakonski akt Hrvatske narodne banke. Ovime je izvršeno usklađenje s ostalim odredbama Konačnog prijedloga zakona koje uređuju poslove koji su podloga za obavljanje poslova s izvedenim financijskim instrumentima.

Članak 19. – Izravna ulaganje nerezidenata i rezidenata

Predlagatelj je izmijenio stavak 1. članka 19. Konačnog prijedloga zakona te sada on glasi:

"(1) Izravna su ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj slobodna, ako posebnim zakonima nije drugačije određeno".

Ovime je izvršeno usklađenje s člankom 620. Zakona o trgovačkim društvima kojim se uzajamnost izravnih ulaganja u stavku 1. pretpostavlja, dok isti članak u stavku 2. navodi da se uvjet uzajamnost ne primjenjuje na ulagače iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije.

Članak 20. – Zaštita izravnih ulaganja

Predlagatelj je izmijenio članak 20. Konačnog prijedloga zakona te on sada glasi:

"(1) Prijenos u inozemstvo dobiti koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem slobodan je pod uvjetom da je u Republici Hrvatskoj podmiren porez na dobit na iznos koji se prenosi u inozemstvo.

(2) Prijenos u inozemstvo ostatka likvidacijske ili stečajne mase slobodan je pod uvjetom da su u Republici Hrvatskoj podmirene sve porezne i druge zakonom propisane obveze iz tog posla".

Predlagatelj smatra da se prijenos dobiti koju je nerezident ostvario izravnim ulaganjem prenosi uz uvjet da je podmirena obveza s osnove poreza na dobit. U slučaju pak prijenosa ostatka likvidacijske ili stečajne mase u inozemstvo, nužno je prethodno podmiriti sve

porezne i druge zakonom propisane obveze u Republici Hrvatskoj, te tek onda dopustiti prijenos ostatka sredstava u inozemstvo.

Članak 22. – Ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu

U stavku 1. članka 22. predlagatelj je izostavio riječ *"inozemnog"* i sada predmetni stavak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Rezidenti koji imaju status pravne osobe upisuju, uplaćuju odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu preko ovlaštenog društva ili preko sudionika na inozemnoj burzi i uređenom javnom tržištu".

Na taj način se omogućuje da rezidenti pravne osobe posluju s vrijednosnim papirima u inozemstvu i preko domaćih ovlaštenih društava koja mogu nastupiti neposredno na inozemnoj burzi.

Članak 28. – Kreditni poslovi

S obzirom da je izmijenjen članak 3. Konačnog prijedloga zakona gdje je definicijom banke obuhvaćena i Hrvatska banka za obnovu i razvitak, predlagatelj je uskladio stavak 1. članka 28. Konačnog prijedloga zakona sa spomenutom izmjenom.

Predlagatelj je izmijenio stavak 4. članka 28. Konačnog prijedloga zakona te sada on glasi:

"(4) Rezidenti su obvezni sredstva financijskih kredita iz inozemstva prenijeti na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili na račun otvoren u inozemstvu sukladno članku 29. ovoga Zakona. Iznimno, rezidenti mogu koristiti financijske kredite iz inozemstva preko banaka u inozemstvu ako je ugovorom o kreditu ugovoreno plaćanje robe i usluga izravno dobavljaču ili izvršitelju usluga ili ako se financijskim kreditom otplaćuje prije zaključeni kredit u inozemstvu (refinanciranje)".

Predlagatelj je izmjenom stavka 4. članka 28. Konačnog prijedloga zakona točnije opisao da se sredstva financijskih kredita prenose na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Predlagatelj smatra da dosadašnji termin *"korištenja"* financijskih sredstava preko banaka sa sjedištem u Republici Hrvatskoj može dovesti do krivog tumačenja zakonske odredbe.

Članak 29. – Depozitni poslovi

Predlagatelj je izmijenio članak 29. Konačnog prijedloga zakona na način da je brisao tekst "*Hrvatske banke za obnovu i razvitak*" s obzirom da je izmjenama članka 3. u definiciju banke obuhvaćena i navedena institucija te sada članak 29. glasi:

"Hrvatska narodna banka određuje uvjete pod kojima rezidenti, osim banaka, mogu otvoriti račun i držati sredstva na računu u inozemstvu".

Članak 32. – Platni promet s inozemstvom

Predlagatelj je članak 32. Konačnog prijedloga zakona nadopunio stavkom 5. koji glasi:

"(5) Plaćanja i prijenosi navedeni u članku 8. ovoga Zakona su slobodni, osim u slučaju primjene zaštitnih mjera sukladno članku 47. ovoga Zakona".

Ovom dopunom članka 32. Konačnog prijedloga zakona izražena je preuzeta međunarodna obveza Republike Hrvatske, sukladno Statutu Međunarodnog monetarnog fonda na temelju kojega su sva tekuća plaćanja i prijenosi slobodni.

Sloboda tekućih plaćanja i prijenosa može biti ograničena ukoliko Republika Hrvatska donese zaštitne mjere sukladno članku 47. Konačnog prijedloga zakona.

Članak 33. – Rokovi za izvršenje naloga u platnom prometu s inozemstvom

Predlagatelj je izmijenio stavak 1. članka 32. Konačnog prijedloga zakona te sada on glasi:

"(1) Banka je dužna ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo, ako nalogodavac ima dovoljno sredstva na računu, izvršiti s valutom izvršenja plaćanja u inozemstvu najkasnije tri radna dana od dana primitka naloga osim ako s nalogodavac nije odredio kasniju valutu izvršenja plaćanja u inozemstvu".

Ovom dopunom dana je mogućnost klijentima da ispostave platni nalog kojim će njihov inozemni partner primiti sredstva na neki kasniji datum od onoga navedenog u zakonskoj odredbi. Svrha ove promjene je jačanje pregovaračke pozicije rezidenata u njihovim poslovnim odnosima s nerezidentima. Ovom izmjenom banke se izuzimaju od prekršajne odgovornosti ako izvrše nalog klijenta koji, zbog svojih komercijalnih dogovora, traži kasniju valutu izvršenja plaćanja naloga u inozemstvo od one koja se predviđa Konačnim prijedlogom zakona.

Članak 34. - Plaćanja i naplate u poslovima s nerezidentima u gotovini u kunama, stranoj gotovini i čekovima

Predlagatelj je u članku 34. izbrisao stavak 3. čije je odredbe ugradio u stavak 1. članka 34. Konačnog prijedloga zakona koji sada glasi:

"(1) Rezidenti iz članka 2. stavak 1. točke 1., 2. i 3. mogu izvršiti plaćanje ili primiti naplatu u poslovima s nerezidentima u gotovini u kunama, stranoj gotovini i čekovima, pod uvjetima i na način kako propisuje Hrvatska narodna banka".

Ovom izmjenom omogućeno je da rezidenti mogu obavljati izvršavati plaćanja i primati naplate od nerezidenata u gotovini sukladno odluci Hrvatske narodne banke u kojoj će se propisati uvjeti i način obavljanja ovih poslova.

Sukladno navedenim izmjenama u stavku 1. članka 34. predlagatelj je izmijenio i naslov članka 34. Konačnog prijedloga zakona te sada on glasi: *"Plaćanja i naplate u poslovima s nerezidentima u gotovini u kunama, stranoj gotovini, i čekovima"*.

Članak 35. – Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova

Predlagatelj je zbog izmjena članka 20. izmijenio stavak 1. članka 35. na način da je dodana rečenica: *"Iznimno na prijenos dobiti u inozemstvo, koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem primjenjuje se članak 20. stavak 1. ovoga Zakona"* te sada predmetni stavak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"(1) Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova slobodni su ako je posao sklopljen i prijavljen u skladu s ovim Zakonom te ako su podmirene sve porezne obveze iz toga posla u Republici Hrvatskoj. Iznimno na prijenos dobiti u inozemstvo, koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem primjenjuje se članak 20. stavak 1. ovoga Zakona".

Razlozi ove izmjene navedeni su kod obrazloženja izmjena članka 20. – Zaštita izravnih ulaganja Konačnog prijedloga zakona.

Sukladno izmjenama članka 20., izmijenjen je i stavak 2. članka 35. na način da je brisan tekst *"sredstava ostvarenih prodajom dionica ili udjela iz izravnog ulaganja"* te sada predmetni stavak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Banka ne smije izvršiti nalog za plaćanje u inozemstvo temeljem isplate dobiti od izravnog ulaganja i temeljem isplate ostatka likvidacijske ili stečajne mase ako bi takvo plaćanje bilo u suprotnosti sa stavkom 1. ovoga članka".

Naime, u Republici Hrvatskoj se ne oporezuju dobici od prodaje vrijednosnih papira te nema potrebe za spomenutim tekstom u stavku 2. članka 35. Konačnog prijedloga zakona.

Članak 39. – Posebna odredba

U članku 39. Konačnog prijedloga zakona predlagatelj je iza riječi *"ne primjenjuju se"* brisao riječi *"članak 21"*. Naime, s obzirom da člankom 21. nisu predviđene restrikcije prijenosa kapitala rezidenata u svrhu stjecanja nekretnina u inozemstvu, smatramo da u članku 39. nije potrebno navoditi predmetni članak.

Također, iza riječi *"članak 27."* brišu se riječi *"stavak 1"*. Time se rezidenti koji u inozemstvu borave temeljem važeće radne dozvole u trajanju najmanje 183 dana te rezidenti iz članka 2. stavka 1. točke 5., oslobađaju od ograničenja iz oba stavka članka 27.

Članak 42. – Tržište stranih sredstava plaćanja

Predlagatelj je stavak 3. članka 42. Konačnog prijedloga zakona nadopunio drugom rečenicom i sada predmetni stavak glasi:

"(3) Rezidenti i nerezidenti obavljaju kupoprodaju stranih sredstava plaćanja u bankama. Ministarstvo financija obavlja kupoprodaju stranih sredstava plaćanja i u Hrvatskoj narodnoj banci".

Time je Ministarstvu financija i Hrvatskoj narodnoj banci omogućeno međusobno trgovanje stranim sredstvima plaćanja kako je regulirano i važećim zakonskim rješenjem.

Predlagatelj je u stavcima 4. i 5. članka 42. Konačnog prijedloga zakona zamijenio termin *"mjenjačnica"* terminom *"ovlašteni mjenjač"* sukladno definiciji toga pojma u članku 46. Konačnog prijedloga zakona.

Članak 44. – Formiranje tečaja

Zbog jasnoće odredbe, predlagatelj je članak 44. nadopunio tekstom *"prema kuni"* i sada predmetni članak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Tečaj strane valute prema kuni slobodno se formira na tržištu stranih sredstava plaćanja na temelju ponude i potražnje".

Članak 45. – Objavljivanje i primjena srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke

Predlagatelj je u stavku 2. članka 45. termin "*mjenjači*" promijenio u "*ovlašteni mjenjači*". Time je Konačni prijedlog zakona usklađen s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Članak 46. – Mjenjači

Predlagatelj je u naslovu članka 46. termin "*Mjenjači*" promijenio u "*Ovlašteni mjenjači*".

Isto je tako u stavku 2. članka 46. termin "*mjenjači*" promijenjen u "*ovlašteni mjenjači*".

Ovim izmjenama je Konačni prijedlog zakona usklađen s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Članak 48. – Zaštitne mjere

Predlagatelj je u točki 2. članka 48. termin "*mjenjači*" promijenio u "*ovlašteni mjenjači*".

Time je Konačni prijedlog zakona usklađen s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Članak 49. – Obveza izvješćivanja

Predlagatelj smatra da ne postoji potreba za neposrednim izvješćivanjem Ministarstva financija od strane rezidenata. Stoga je u stavcima 1. i 3. članka 49. Konačnog prijedloga zakona brisao riječi "*Ministarstvo financija Republike Hrvatske*".

Članak 51. – Izvješćivanje o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima

Kako bi pojasnio slučajeve u kojima se mora prijaviti izravno i ostala vlasnička ulaganja i njihove kasnije izmjene, predlagatelj je stavak 1. članka 51. Konačnog prijedloga zakona izmijenio te sada predmetni stavak glasi:

"(1) Rezidenti su dužni u roku 30 dana nakon obavljenog izravnog ili drugog vlasničkog ulaganja u inozemstvu, odnosno nakon obavljenog izravnog ili drugog vlasničkog ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj, prijaviti ulaganje i kasnije promjene ulaganja Hrvatskoj narodnoj banci".

Članak 54. – Izvješćivanje o depozitnim poslovima

Predlagatelj smatra da rezidenti moraju Hrvatsku narodnu banku izvješćivati i o stanju na računima koje njihove podružnice imaju u inozemstvu. Stoga je predlagatelj izmijenio članak 54. Konačnog prijedloga zakona te sada glasi:

"Rezidenti su obvezni Hrvatskoj narodnoj banci dostavljati izvješća o prometu i stanju sredstava na svojim računima u inozemstvu, te na računima svojih podružnica u inozemstvu, na način i u rokovima koje Hrvatska narodna banka utvrdi posebnom odlukom".

Članak 58. – Nadležnost Ministarstva financija – Deviznog inspektorata i Hrvatske narodne banke

Predlagatelj je u stavku 2. članka 58. termin *"mjenjači"* promijenio u *"ovlašteni mjenjači"*. Time je Konačni prijedlog zakona usklađen s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Članak 61. – Kaznene odredbe

Članku 61. predlagatelj je dodao stavak 4. koji glasi:

"U slučaju kada je ugovor iz stavka 1. ovoga članka sklopljen s nerezidentom koji je uredno podmirio sva dospjela dugovanja prema banci, počinitelj će se osloboditi kazne".

Time je propisano oslobođenje od kazne za pravnu osobu koja nije pribavila instrument osiguranja naplate pri sklapanju ugovora kojim odobrava kredit nerezidentu, ako se kredit uredno otplaćuje.

Članak 62. – Kaznene odredbe

Predlagatelj je u stavku 3. članka 62. Konačnog prijedloga zakona iza riječi *"mjenjačkih poslova ili druge djelatnosti"* dodao tekst *"koja je bila predmet nadzora"* i tekst *"osim za plaćanja i prijenose iz članka 8. ovoga Zakona"*.

Time se pojašnjava da se zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti može izreći isključivo za djelatnost koja je bila predmet nadzora Deviznog inspektorata Republike Hrvatske te da se te zaštitne mjere ne mogu odnositi na tekuća plaćanja i prijenose koji su definirani u članku 8. Konačnog prijedloga zakona.

Članak 63. – Kaznene odredbe

Predlagatelj je u točki 1. stavka 1. članka 63. tekst *"sklapanja ugovora"* zamijenio terminom *"inicijalnog"* te brisao tekst *"u inozemstvu"* čime se izvršilo usklađenje predmetne točke sa stavkom 1. članka 51. Konačnog prijedloga zakona na koji se točka 1. odnosi.

Predlagatelj je u točki 5. stavka 1. članka 63. brisao tekst *"za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima sa sjedištem u Republici Hrvatskoj"* s obzirom da je ovlašteno društvo već definirano u stavku 2. članka 3. Konačnog prijedloga zakona.

Zbog izmjene stavka 4. članka 28. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj je izvršio usklađenje točke 8. stavka 1. članka 63. te sada ona glasi:

"8. ako u ime ili za račun druge osobe sklopi ugovor o kreditnom poslu s nerezidentom suprotno odredbama Zakona, ako sredstva financijskog kredita iz inozemstva ne prenese na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili na račun otvoren u inozemstvu sukladno članku 29. ovoga Zakona, ako ne koristi financijski kredit iz inozemstva sukladno ugovoru o kreditu, kada je ugovoreno plaćanje roba i usluga izravno dobavljaču ili izvršitelju usluga odnosno ukoliko financijskim kreditom ne otplaćuje prije zaključen kredit u inozemstvu;"

Također predlagatelj je kaznenu odredbu iz točke 11. stavka 1. članka 63. uskladio s materijalnom odredbom iz članka 29. Konačnog prijedloga zakona te ona sada glasi:

"11. ako otvori račun u inozemstvu protivno Zakonu, ili se ne drži obveze sadržane u odobrenju Hrvatske narodne banke;"

Predlagatelj je sukladno izmjenama članka 54. Konačnog prijedloga zakona izmijenio točku 12. stavka 1. članka 63. Konačnog prijedloga zakona koja sada glasi:

"12. ako Hrvatskoj narodnoj banci ne podnese izvješća o prometu i stanju sredstava na svojim računima u inozemstvu te na računima svojih podružnica u inozemstvu na način i u rokovima koje propiše Hrvatska narodna banka;"

Sukladno izmjenama članka 34. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj izmijenio točku 14. stavka 1. članka 63. te je i zbog izmjena u stavku 1. članka 3. gdje je definirana banka brisao riječ "ovlaštenoj". Točka 14. stavka 1. članka 63. Konačnog prijedloga zakona sada glasi:

"14. ako plaćanja i naplate u poslovima s nerezidentima, u gotovini u kunama te stranoj gotovini i čekovima, obavlja na način suprotan uvjetima i načinu koje propiše Hrvatska narodna banka, te ako stranu gotovinu i čekove u propisanom roku ne položi na račun u banci ili je ne proda banci;"

Predlagatelj je sukladno izmjenama stavka 2. članka 18. izvršio izmjene i u točki 15. stavka 1. članka 63. te ona sada glasi:

"15. ako se pri obavljanju poslova s izvedenim financijskim instrumentima u inozemstvu ne pridržava uvjeta propisanih odlukom Hrvatske narodne banke;"

Sukladno navedenim izmjenama članka 49. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj je izmijenio točku 18. stavka 1. članka 63. na način da su brisane riječi *"ili Ministarstvu financija"*.

Članak 64. – Kaznene odredbe

Predlagatelj je zbog dopune stavka 1. članka 33. Konačnog prijedloga zakona izmijenio točku 6. stavka 1. članka 64. te sada ona glasi:

"6. ako u Zakonom propisanom ili određenom roku ne izvrši ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo, ako ne obavijesti korisnika naplate o priljevu iz inozemstva u propisanom roku, ako ne prenese primljena sredstva drugoj banci u zemlji u kojoj korisnik naplate ima otvoren račun ili ne rasporedi sredstva u skladu s nalogom korisnika naplate odnosno ne rasporedi sredstva s osnove ispravnog naloga korisnika naplate u za to propisanom roku;"

Sukladno navedenim izmjenama članka 49. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj je izmijenio točku 9. stavka 1. članka 64. na način da su brisane riječi *"ili Ministarstvu financija"*.

Članak 65. – Kaznene odredbe

Sukladno navedenim izmjenama članka 23. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj je izmijenio stavak 1. članka 65. Konačnog prijedloga zakona koji sada glasi:

"(1) Novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 kuna kaznit će se burza ili uređeno javno tržište vrijednosnih papira ako protivno ovome Zakonu uvrsti u kotaciju dionice stranih dioničkih društava za čiju prodaju na tržištu vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj strani izdavatelj nije ispunio uvjete propisane odlukom ministra financija ili ako uvrsti u kotaciju strane kratkoročne dužničke vrijednosne papire koji nemaju ocjenu boniteta propisanu odlukom Hrvatske narodne banke".

Članak 66. – Kaznene odredbe

Predlagatelj je u stavku 1. članka 66. zamijenio tekst *"brokersko društvo ili banka ovlaštena za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima"* tekstom *"ovlašteno društvo"* čime je predmetna odredba Konačnog prijedloga zakona usklađena sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira.

Članak 67. – Kaznene odredbe

Predlagatelj je nadopunio stavak 1. članka 67. tekstom *"ili ovlašteno društvo"* i sada predmetni stavak Konačnog prijedloga zakona glasi:

"Novčanom kaznom od 35.000 do 150.000 kuna kaznit će se društvo za upravljanje investicijskim fondovima ili ovlašteno društvo ako nerezidentu omogućiti ulaganje u investicijski fond kada to prema odluci Hrvatske narodne banke nije dopušteno".

Razlog ove izmjene je u činjenici da u Republici Hrvatskoj dionice zatvorenih investicijskih fondova mogu prodavati i ovlaštena društva.

Članak 78. – Rokovi za ukidanje ograničenja određenih kapitalnih poslova

Predlagatelj je izmijenio stavak 1. članka 78. sukladno izmjenama članka 18. i 23. te nadopunio predmetni stavak oznake kaznenih odredbi koje se odnose na članke koji prestaju važiti.

Sada stavak 1. članka 78. Konačnog prijedloga zakona glasi:

"(1) Protekom četiri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, prestaju važiti članak 18. stavak 2., članak 22. stavci 3. i 4., članak 23. stavak 2., članak 24. stavak 3., članak 25., članak 26., članak 27., članak 28. stavak 6., članak 63. stavak 1. točke 4., 5., 6., 7., 10. i 15., članak 64. stavak 1. točka 1., članak 65., članak 66. i članak 67. ovoga Zakona".

V.3. Prijedlozi i mišljenja dani na Prijedlog zakona koji nisu prihvaćeni i razlozi za njihovo odbijanje

Članak 2. – Rezidenti i nerezidenti

Predlagatelj nije prihvatio prijedlog Kluba zastupnika IDS-a da se rok od 183 dana iz točke 5. stavka 1. članka 2. produži na godinu dana. Smatramo je ovaj rok boravka u Republici Hrvatskoj na osnovi važeće dozvole od 183 dana dostatan za postizanje statusa rezidenta. Napominjemo da je rok od 183 dana u skladu je s istim rokom iz Općeg poreznog zakona kojim se definira pojam poreznog obveznika u Republici Hrvatskoj.

Članak 18. – Poslovi s izvedenim financijskim instrumentima

Primjedbu Kluba zastupnika HDZ-a da će se stavkom 2. članka 18. zabraniti hrvatskim poduzećima da koriste izvedene financijske instrumente u svome poslovanju, predlagatelj ne može prihvatiti.

Naime, stavkom 2. članka 18. dana je mogućnost Hrvatskoj narodnoj banci da pobliže podzakonskim aktom propiše uvjete obavljanja ovih poslova u inozemstvu, što je u svojoj raspravi zastupnik Hrvoje Vojvoda, predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a, i zatražio. Dapače predlagatelj je i izmijenio stavak 4. članka 5. Konačnog prijedloga zakona u kojemu je dao širu definiciju izvedenih financijskih instrumenata kako ne bi bio spriječen njihov daljnji razvoj i primjena u hrvatskom gospodarstvu.

Članak 19. – Izravna ulaganja nerezidenata i rezidenata

Predlagatelj odbija prijedlog Kluba zastupnika IDS-a da se u Konačni prijedlog zakona uvedu ograničenja izravnih ulaganja rezidenata u inozemstvu.

Smatramo da izravna ulaganja trebaju biti slobodna kako bi i na ovaj način osigurali sudjelovanje hrvatskih gospodarskih subjekata na inozemnim tržištima.

Napominjemo da ni važeća zakonska rješenja ne ograničavaju izravna ulaganja rezidenata u inozemstvo.

Članak 22. – Ulaganje rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu

Predlagatelj primjedbe Klubova zastupnika HDZ-a i HSLS-a o nepotrebnosti ograničenja kupoprodaje inozemnih vrijednosnih papira iz stavaka 3. i 4. članka 22. Konačnog prijedloga zakona ne može prihvatiti.

Smatramo da je ulaganje u inozemne vrijednosne papire prema Konačnom prijedlogu zakona znatno liberalnije u odnosu na važeće zakonsko rješenje koje potpuno zabranjuje takva ulaganja. Naime, Konačnim prijedlogom zakona odmah će se liberalizirati ulaganje u vrijednosne papire koje izdaju države članice OECD-a i međunarodne financijske institucije dok su za ostale vrijednosne papire djelomično zadržana ograničenja u zavisnosti od ocjene rejtinga izdavatelja vrijednosnog papira.

Kao odgovor na pitanje Kluba zastupnika HDZ-a o direktnoj kupoprodaji vrijednosnih papira u inozemstvu smatramo da u početnoj fazi to ne treba dopustiti. Naime, mišljenja smo da je zbog nužnosti nadzora i statističkog praćenja ulaganja u vrijednosne papire u inozemstvo, takve transakcije potrebno obavljati preko ovlaštenih društava sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Što se tiče trgovanja putem Interneta, ono pretpostavlja otvaranje depozitnih računa rezidenata u inozemstvu što je ovim Konačnim prijedlogom zakona još uvijek zabranjeno. Liberalizacija depozitnih poslova rezidenata očekuje se tek kada Republika Hrvatska postane punopravna članica Europske unije.

Kao odgovor na postavljeno pitanje da li će se kod pada vrijednosti dionica i rejtinga ispod propisanog morati izvršiti njihova prodaja, možemo odgovoriti da Konačni prijedlog zakona eksplicitno navodi termin "ulaganje". Dakle, nigdje se ne nameće obveza prodaje vrijednosnog papira ukoliko s vremenom njegov rejting padne ispod propisanog za ulaganje.

Članak 25. – Poslovi s vrijednosnim papirima na tržištu novca

Predlagatelj ne prihvaća primjedbu Kluba zastupnika IDS-a na stavak 1. članka 25. o nepotrebnosti propisivanja najnižeg rejtinga izdavatelja stranih kratkoročnih vrijednosnih papira koje na tržištu novca u inozemstvu stječu rezidenti.

Razlog ovome je u mogućim negativnim utjecajima na deviznu likvidnost zemlje te zato nema osnove da se odmah liberalizira stjecanje kratkoročnih stranih vrijednosnih papira u inozemstvu već će se to učiniti kroz podzakonski akt Hrvatske narodne banke.

Isto tako predlagatelj ne prihvaća ni primjedbu Kluba zastupnika IDS-a na stavak 4. članka 25. kojim se zabranjuje nerezidentima kupnja blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke i trezorskih zapisa Ministarstva financija.

Smatramo da je navedeno ograničenje nužno kako u budućnosti ne bi došlo do neželjenih implikacija na destabilizaciju tečaja kune i povećanje troškova sterilizacije kune.

Svjesni smo da je zbog postojeće nereguliranosti područja ulaganja nerezidenata u domaće kratkoročne vrijednosne papire, moguća negativna reakcija tržišta na ovo ograničenje. Međutim, analize jednoglasno označavaju kratkoročni špekulativni kapital kao najopasniji za stabilnost finansijskog sustava zemalja koje kreću u proces liberalizacije kapitalnih transakcija.

Članak 27. – Poslovi s udjelima u investicijskim fondovima

Predlagatelj ne prihvaća primjedbu Kluba zastupnika IDS-a koja se odnosi na stavak 2. članka 27. o ograničavanju ulaganja nerezidenata u investicijske fondove koji, prema statutu fonda, u svom portfelju smiju držati više od 50% blagajničkih i/ili trezorskih zapisa.

Ovom odredbom željelo se spriječiti zaobilaženje zabrane ulaganja nerezidenata u blagajničke i trezorske zapise iz stavka 4. članka 25. Konačnog prijedloga zakona.

Razlozi ovog ograničenja ulaganja već su objašnjeni u odgovoru na prijedlog Kluba zastupnika IDS-a kod članka 25. Konačnog prijedloga zakona.

Članak 28. – Kreditni poslovi

Primjedbu Kluba zastupnika HDZ-a prema kojoj ne treba obvezati banke na osiguranje instrumenata plaćanja za kredite odobrene nerezidentima tim više što banka može propasti i radi lošeg poslovnog aranžmana s hrvatskom tvrtkom, predlagatelj nije prihvatio.

Samo ugovori s elementom inozemnosti spadaju u područje deviznog prava. Novi devizni zakon bi trebao biti *lex specialis* za ugovore o kreditu zaključene s inozemstvom jer njegovim stupanjem na snagu prestaje vrijediti Zakon o kreditnim poslovima s inozemstvom. Konkretna norma je preuzeta iz stavka 3. članka 12. Zakona o kreditnim poslovima s inozemstvom. Prijašnjih godina je bilo primjera u kojima su domaće banke odobravanjem kredita nerezidentima ugrožavale svoju likvidnost, a time i interese svojih štediša.

Kako znamo da je pribavljanje instrumenta osiguranja naplate kod pojedinih oblika kreditnih poslova nemoguće, kao što je to kod sindiciranog kredita, u stavku 4. članka 61. Konačnog prijedloga zakona, predlagatelj je predvidio da banka ne može biti kažnjena ako ne pribavi instrument osiguranja naplate kredita u slučaju da nerezident svoja dospjela dugovanja uredno podmiruje.

Članak 35. – Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova

Predlagatelj ne može prihvatiti primjedbu Kluba zastupnika SDP-a na stavak 2. članka 35. da se proširi kontrola banke kod izvršenja naloga u inozemstvo na sve kapitalne i tekuće transakcije.

Smatramo da je dostatna odredba Konačnog prijedloga zakona kojime se propisuje da banka mora kontrolirati zakonitost plaćanja i prijenosa sredstava u inozemstvo koji proizlaze iz izravnih ulaganja nerezidenata u Republiku Hrvatsku.

Mišljenja smo da odgovornost za pravnu valjanost dokumentacije temeljem koje se vrši određeno plaćanje u inozemstvo treba biti isključivo na nalogodavcu, a ne na banci. Funkcija banke nije da kontrolira valjanosti dokumentacije ili pravnog posla na temelju kojega je ona izdana, već je to funkcija državnih tijela, odnosno u ovome slučaju Deviznog inspektorata Republike Hrvatske.

Članak 36. – Unošenje i iznošenje strane gotovine, gotovine u kunama i čekova

Predlagatelj ne može prihvatiti primjedbu Kluba zastupnika HDZ-a da je stavak 2. članka 36., kojim se utvrđuje da Hrvatska narodna banka propisuje iznos do kojega se može slobodno iznositi strana gotovina i čekovi, upitan zbog danas raširene primjene kartičnog poslovanja.

Reguliranjem unosa i iznosa gotovog novca i čekova postiže se kontrola ovih tokova, sprječava se zloraba liberalizacije kapitalnih transakcija plaćanjem i naplatom u gotovom novcu i čekovima te se sprječava moguće pranje novca, odnosno strane gotovine i kuna.

Članak 68. i 69. – Kaznene odredbe

Primjedbu Kluba zastupnika IDS-a prema kojoj za prekršaj neprijavljivanja prijenosa novca treba ispustiti odredbe prema kojoj se iznimno zaštitna mjera ne mora izreći, ne možemo prihvatiti.

Napominjemo da će i u takvim slučajevima počinitelj biti proglašen krivim i obvezan na plaćanje novčane kazne, dakle, da ovom iznimkom nije propisano oslobođenje od kazne. U Konačnom prijedlogu zakona treba zadržati odredbe iz važećeg zakonskog rješenja prema kojima tijelo koje vodi prekršajni postupak može u slučaju posebno olakotnih okolnosti pod kojima je prekršaj počinjen, u posebno opravdanim slučajevima, odlučiti da se predmet prekršaja ne oduzme ili da se ne oduzme u cijelosti (za prekršaje prijenosa gotovine preko državne granice i iznošenja u inozemstvo bez prijave kuna i strane gotovine u iznosima preko dopuštenih) stoga što ima slučajeve u kojima je ova mjera nepravedna, pa bi njeno izricanje

previše teško pogodilo počinitelja. U protivnom bi Konačni prijedlog zakona bio rigorozniji od postojećeg zakonskog rješenja iz 1993. godine.